

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Vladimír Lupták

Komparace organizace české a ruské soudní soustavy
Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Helena Hofmannová, Ph.D.

Katedra ústavního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24.01.2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Vladimír Lupták

V Praze dne 24.01.2022

Poděkování:

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval doc. JUDr. Heleně Hofmannové, Ph.D., za pomoc, cenné rady a vstřícný přístup při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Pojmy a jejich vymezení	3
1.1. Podstata soudnictví a právo na soudní ochranu	3
1.2. Moc soudní	4
1.3. Ústavní pojetí soudní moci	5
1.4. Obecné principy soudnictví	5
1.4.1. Nezávislost soudů a nezávislost soudců	5
1.5. Soudní soustava v České republice	7
1.6. Další pojmy	9
1.6.1. Soudce	9
1.6.2. Přisedící	11
1.6.3. Další soudní osoby	11
1.6.4. Pravomoc a příslušnost	13
2. Druhy soudnictví v České republice.	15
2.1. Civilní soudnictví	15
2.2. Trestní soudnictví	15
2.3. Správní soudnictví	16
2.4. Soudnictví ústavní	16
2.5 Členění soustavy obecných soudů v České republice	16
2.5.1. Nejvyšší soud v České republice	17
3. Správní soudnictví v České republice	19
3.1. Organizace správního soudnictví	20
3.2. Nejvyšší správní soud	21
3.2.1. Rozhodování Nejvyššího správního soudu	21
3.2.2. Organizace Nejvyššího správního soudu	22
3.2.3. Sbirka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu	23
4. Ústavní soudnictví v České republice	24
4.1. Ústavní soud České republiky	24
4.2. Soudce Ústavního soudu a jeho postavení	25
4.3. Řízení před Ústavním soudem	26
4.4. Způsob jmenování soudců Ústavního soudu v České republice a v Ruské federaci	27
5. Rozhodčí soudnictví v České republice	29
5.1. Podstata rozhodčího soudnictví	29

5.2. Vztah soudního a rozhodčího řízení.....	30
5.3. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení.....	30
5.4. Druhy rozhodčích řízení	32
5.4.1. Fakultativní a obligatorní rozhodčí řízení.....	32
5.4.2. Ad hoc a institucionální rozhodčí řízení.....	33
5.4.3. Další druhy rozhodčího řízení.....	33
5.4.4. Inkompatibilita funkce soudce a rozhodce	34
6. Judikatura ESLP a Ústavního soudu České republiky, včetně a postoje mezinárodních organizací ve vztahu k dodržování základních lidských práv v Ruské federaci.....	36
6.1. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1015/14	36
6.2. Rozsudky ESLP	37
6.2.1. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Shiksaitov proti Slovensku.....	37
6.2.2. Rozsudek ESLP ve věci Bayev a ostatní proti Rusku	38
6.3. Postoje mezinárodních organizací k otázkám dodržování základních práv v Ruské federaci.....	38
7. Organizace soudní soustavy v Ruské federaci.....	40
7.1. Administrativně správní členění Ruské federace	40
7.2. Dělbá moci v Ruské federaci	41
7.2.1. Zákonodárná iniciativa v Ruské federaci	42
8. Právní principy soudnictví v Ruské federaci	43
8.1. Systém ústavních principů soudní moci	43
8.2. Dělení právních principů v Ruské federaci	44
8.3. Garance nezávislosti soudů a soudců v Ruské federaci	44
8.4. Právo na právní pomoc zakotveno v Ústavě Ruské federace	46
9. Soustava soudů v Ruské federaci.....	48
9.1. Federální soudy a soudy subjektů Ruské federace.....	48
9.1.1. Federální soudy v Ruské federaci	48
9.1.2. Soudy subjektů Ruské federace	49
9.1.3. Soudy obecné a zvláštní jurisdikce	49
10. Ústavní soud a Nejvyšší soud v Ruské federaci	51
10.1. Ústavní soud Ruské federace.....	51
10.1.1. Vývoj ústavního soudnictví v Ruské federaci.....	51
10.1.2. Aktuální vývoj ústavního soudnictví v Ruské federaci	52
10.1.3. Pravomoci ústavního soudu Ruské federace.....	53
10.2. Nejvyšší soud Ruské federace	54
10.2.1. Vývoj Nejvyššího soudu Ruské federace	55
10.2.2. Soudci Nejvyššího soudu Ruské federace	55

10.2.3. Pravomoci Nejvyššího soudu Ruské federace	56
10.2.4. Struktura Nejvyššího soudu	57
11. Vojenské soudy v Ruské federaci a arbitrážní soudy v Ruské federaci	58
11.1. Vojenské soudy	58
11.1.1. Vojenské soudy posádkové a vojenské soudy námořní v Ruské federaci	58
11.2. Arbitrážní soudy v Ruské federaci	59
11.2.1. Vymezení pojmu arbitráž	59
11.2.2. Vývoj arbitrážního soudnictví v Ruské federaci	59
11.2.3. Struktura arbitrážního soudnictví	60
11.2.4. Specializovaný arbitrážní soud ve věcech práv z duševního vlastnictví	61
11.2.4.1. Pravomoci arbitrážního soudu ve věcech práv z duševního vlastnictví.....	61
Závěr	63
Seznam použitých zkratk.....	65
Zdroje.....	66
Legislativa ČR.....	66
Legislativa EU	66
Legislativa RF	66
Judikatura	67
Judikatura ČR.....	67
Judikatura RF	67
Rozhodnutí prezidenta RF.....	68
Judikatura ESLP	68
Literatura česká	68
Literatura ruská.....	70
Internetové zdroje	70
Ostatní zdroje	72
Shrnutí:.....	73
Summary	74
Název práce v anglickém jazyce.....	75
Seznam klíčových slov.....	76

Úvod

Tuto diplomovou práci jsem pojal převážně deskriptivně. Jedním z důvodů byla naprostá absence zdrojů v českém jazyce týkajících se organizace ruské soudní soustavy, a tak jsem musel v této části diplomové práce čerpat výlučně z ruských zdrojů. Téma bylo natolik široké, že až v průběhu samotného psaní, jsem si plně uvědomil jeho rozsah, což byl další důvod, pro který má tato diplomová práce popisný charakter, i přesto jsem se na konkrétních případech snažil porovnávat rozdíly a shody u obou soudních soustav. Kromě právních principů soudnictví a rozdělení soustavy v RF jsem se zaměřil na ÚS RF, jakožto orgán kontroly ústavnosti a NS RF jako na nejvyšší soudní orgán mj. ve věcech občanských, trestních a správních. V poslední kapitole přibližuji soudy arbitrážní, které v ČR v této podobě nemáme a soudy vojenské, které byly v ČR zrušeny ke dni 31.12. 2003, čímž jsem chtěl poukázat na rozdíly u obou soudních soustav.

V částech zaměřených na českou soudní soustavu se na úvod věnuji jejímu rozdělení a vymezení klíčových pojmů, které se soudní soustavou a soudnictvím prolínají. Dále čtenáře seznamuji s nejvyššími soudními orgány v zemi. Pojednávám jednak o NS ČR, jako o vrcholném soudním orgánu ve věcech, které patří do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení, dále v části věnované správnímu soudnictví popisují blíže NSS ČR, který je vrcholným orgánem ve správním soudnictví s jeho nezastupitelnou rolí v rámci soudní soustavy. Následuje pasáž, která má za cíl blíže přiblížit ústavní soudnictví v ČR, a to se zvýšeným důrazem na ÚS ČR. Pátá kapitola je pak věnována rozhodčím soudům. Ty sice nejsou součástí soustavy obecných soudů, ale mají velký význam v soukromoprávních vztazích a mezi podnikateli, jde o naprosto běžný způsob řešení jejich sporů. A v návaznosti na konzultaci s vedoucí mé diplomové práce, jsem doplnil část šestou, kde jsem se blíže zaměřil na judikaturu ÚS ČR a ESLP, v otázkách týkajících se dodržování a respektování lidských v RF.

Samotnou motivací pro volbu tématu této diplomové práce, bylo několik. V průběhu studia jsem pracoval v advokátní kanceláři, která měla i rusky mluvící klientelu a tehdy, jsem poprvé narazil na soudnictví v Ruské federaci a shledal nejen zajímavé, ale i přínosné, přinést ucelený pohled na soustavu soudů a principy soudnictví v RF. Při řešení konkrétního právního problému jsem v té době hledal odpovídající odbornou publikaci, která by alespoň v základních obrysech pojednávala o dané problematice. A až bezpochyby spory o právo na

území RF nejsou „*denním chlebem*“ běžného advokáta, čas od času se jistě může objevit klient, který služby s „*ruským prvkem*“ může poptávat.

S Ruskou Federací a jejími předchůdci v podobě SSSR, máme taktéž jako Češi leccos společného, ať již v dobrém, jako při společném vítězství nad nacistickým Německem ve 2. světové válce nebo naopak ve zlém, při nechvalně proslulé invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu roku 1968. Bez ohledu na to jaký máme pohled na současné česko- ruské vztahy a jak vnímáme směřování současné politiky „*Kremlu*“, je vhodné si uvědomit základní fakta. Ruská federace je rozlohou největší stát světa s několika časovými pásmy a ve srovnání s ČR na jejím území žije téměř 14 krát více obyvatel. Je tak logické, že nejen administrativně správní členění, ale i organizace soudnictví je jiná. V ČR máme obce, pověřené obce, obce s rozšířenou působností a kraje, kdežto v RF je dělení „*vícestupňové*“, jak je detailněji popsáno v kapitole tomu věnované.

1. Pojmy a jejich vymezení

Pochopení obou dimenzí pojmu „soud“, pojmu „soudce“, včetně dalších základních pojmů, které se v právu vyskytují napříč jeho odvětvími, je klíčové, pro porozumění fungování soudnictví a jeho jednotlivých aspektů.

1.1. Podstata soudnictví a právo na soudní ochranu

Jedna z nejvýznamnějších funkcí moderního státu je výkon soudnictví, jehož cílem je zákonem stanoveným způsobem poskytovat ochranu právům, kterou by stát měl garantovat, jako jednu ze svých základních povinností.

V historii, se právo na soudní ochranu vyskytovalo v řadě dokumentů. První zmínku nalezneme v Magna Charta Libertatum, což je anglický právní dokument, který byl přijat před více než osmi sty lety, v roce 1215. Následovaly i další právní dokumenty jako Habeas Corpus act z roku 1679 a Bill of Rights z roku 1689.

V moderních dějinách 20. a 21. století byly přijaty další deklarace, úmluvy a šlidskoprávní dokumenty, ve kterých bylo toto právo upraveno. Zmínit můžeme například „Všeobecnou deklaraci lidských práv“ z roku 1948, přijatou Organizací spojených národů, která ve svých čl. 8 a 10 upravuje právo na soudní ochranu¹ a která, měla za cíl se stát programovým dokumentem. Ideje, které jsou v ní uvedené, se staly inspirací pro řadu států při tvorbě jejich ústav.²

Právo na soudní ochranu je v České republice upraveno v jednom z klíčových ústavních dokumentů, Listině základních práv a svobod. Ta, ve svém čl. 36 uvádí: *„Každý se může domáhat svého práva stanoveným postupem u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiných orgánů“*. V odst. 2 téhož článku je dále uvedeno: *„Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví – li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“*

I následující ustanovení LZPS s právem na soudní ochranu úzce souvisí. V jejím čl. 37 je upraveno mj. právo na právní pomoc, čl. 38 pojednává např. o právu na zákonného soudce a články 39 a 40 upravují práva, která jsou typická pro trestní řízení. Povinnost soudů poskytovat ochranu právům, je taktéž zmíněna i v Ústavě v jejím čl. 90.

---

¹ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 9, ISBN 80-86851-39-7

² PAVLÍČEK; V. HOFMANNOVÁ; H. *Občanská a lidská práva v současné době*. Praha: Auditorium, 2014. str. 11 - 12, ISBN 978-80-87284-51-3

Právo na soudní ochranu je zajištěno prostřednictvím možnosti obrátit se na soud, nebo-li zahájit soudní řízení, stejně jako existuje povinnost státu zajistit, aby soudní řízení proběhlo zákonem stanoveným způsobem. To je pak spojeno s tvrzením o tom, že bylo porušeno nebo ohroženo něčí právo. Není tak rozhodující, zda ten, kdo se na soud obrací je skutečně nositelem práva, jehož ochrany se domáhá.³

Kromě práva na soudní ochranu existují i jiné prostředky k ochraně subjektivních práv, ať již se jedná o správní řízení nebo o řízení rozhodčí. V případě pokud je umožněna jiná ochrana subjektivní práv než ta soudní, je třeba umožnit se dovolat soudu alespoň v jedné z instancí, a to v plném rozsahu rozhodování, což vyplývá z výkladu z čl. 6 Úmluvy.⁴

1.2. Moc soudní

Ve smyslu čl. 81 Ústavy ČR, vykonávají jménem republiky soudní moc nezávislé soudy. Jeden z klíčových a stěžejních principů moci soudní je její nezávislost.⁵ Soudní moc je jednou ze tří složek moci v České republice. Mezi další složky patří moc výkonná a zákonodárná. Význam dělby moci je signifikantní z toho důvodu, aby nedocházelo k její kumulaci ze strany zákonodárského sboru nebo vlády.

V historii najdeme řadu příkladů, které by nás měly dostatečně varovat a odradit od toho, aby někdo byť jen zmínil možnost, aby soudní moc náležela někomu jinému než soudům. Ne že by to byla stoprocentní záruka před svévolným rozhodováním, možnosti ovlivňovat soudy nebo jejich jednotlivá rozhodnutí, ale brání nás před tím, aby se již neopakovaly nechvalně proslulé osudy poslanců Konventu během jakobínské revoluce z druhé poloviny 18. století nebo osudy obětí Adolfa Hitlera během Noci dlouhých nožů, v létě roku 1934, kdy došlo k čistce uskutečněné proti velitelskému sboru SA (což byla polovojenská organizace, která vznikla v Německu po první světové válce).⁶

Na shora uvedených příkladech je jasně vidět, jak musíme princip dělby moci bránit a jak je pro život, na který jsme si tak zvykli, naprosto nepostradatelný.

---

³ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 21, ISBN 978-80-7502-076-5

⁴ Tamtéž str. 22

⁵ WINTR, J. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 91, ISBN 80-86861-75-9

⁶ Tamtéž str. 91

1.3. Ústavní pojetí soudní moci

Soudní moc je upravena v Ústavě v hlavě čtvrté. Výlučně státu je svěřena pravomoc vydávat konstitutivní vynutitelná rozhodnutí a rozhodovat v otázce viny a trestu. Tato pravomoc nemůže být přenesena na žádný jiný soukromý nebo nestátní subjekt.⁷ Spory v některých věcech, zvláště pak podnikatelského charakteru, mohou být však rozhodovány soukromými rozhodci, ti vydávají rozhodčí nálezy, a to za podmínky, že jde o majetkové spory, které spadají do pravomoci obecných soudů a pokud je o předmětu sporu dovoleno stranám uzavřít smír. Naše pojetí Ústavy rozlišuje dva typy ústavního poslání při výkonu soudní moci:

- Soudní ochrana ústavnosti,
- Poskytování ochrany právům resp. výlučné rozhodování a vině a trestu za trestné činy.

Toto ústavní poslání plní dva typy orgánů, jednak Ústavní soud, který je v systému soudnictví orgánem výlučným a jednak soudy obecné, které tvoří dohromady vertikální strukturu.⁸

1.4. Obecné principy soudnictví

Základními rysy soudnictví jsou:

- **Specializace**, tento pojem je nutno chápat tak, že jedinou funkcí soudů je výkon soudnictví.
- **Odbornost**, chápeme tak, že soudnictví je vykonáváno soudci z povolání, kteří mají vysokoškolské právnické vzdělání.⁹
- **Nezávislost**, tento princip soudnictví je také jedním z předpokladů, aby byly splněny podmínky práva na spravedlivý proces.

1.4.1. Nezávislost soudů a nezávislost soudců

Ústavní soud ve svém nálezu vymezil nezávislost soudce následujícím způsobem, „*Nezávislost soudce je spatřována v souboru předpokladů, z nichž nejsilnější jsou odborná úroveň, a ty povahové vlastnosti, které ze soudce činí integrovanou osobnost*“.¹⁰ I v dalším

⁷ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4., rozšířené. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, str. 525, ISBN 978-80-7380-261-5.

⁸ Tamtéž str. 525

⁹ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 14, ISBN 80-86851-39-7

¹⁰ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 13/99, ze dne 15. září 1999

svém nálezu ÚS vyjádřil k otázce nejen nezávislosti, ale i nestrannosti soudů a soudců. Není tedy problém, pokud jsou soudci ovlivňováni jinými právními názory, ale to, že pokud mají názor jiný právní (alternativní), mají jej za použití co nejpreciznější a nejkvalitnější právní argumentace vyvrátit. Nezávislost soudců slouží jako garance k tomu, aby nebyli ovlivňováni nejen ze strany jiných mocenských složek, ale také na základě různých soukromých zájmů a neznamená ani to, že by měli ignorovat rozdílné právní názory, které může mít účastník řízení.¹¹

Komentář k LZSP vymezuje nezávislost soudů a soudců následovně: „*Pokud jde o nezávislost, tím je míněna nezávislost na vnějších vlivech, které by se mohly jakkoliv promítnout do postupu a rozhodování soudů. Soudní nezávislost vyplývá z pojetí dělby moci ve státě, kdy jedna moc pravidla obecně stanovuje, další je vykonává a konečně moc soudní bdí nad jejich kontrolou a ochranou jednotlivců (zvláštní postavení má pak ústavní soudnictví, pod jehož kontrolou a ochranou je i samotný ústavní princip dělby moci). Ústavní soud soudní nezávislost podřadil pod množinu atributů demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1. Ústavy ČR) a lze se domnívat, že se jedná o princip, který je též pod ochranou čl. 9. odst. 2 Ústavy.*“¹²

Princip nezávislosti soudů a soudců, chápeme jednak z hlediska institucionálního a jednak z hlediska funkčního. Nalezneme jej jak v čl. 81 a 82. Ústavy, uveden je také v čl. 6. odst. 1 Úmluvy a v čl. 36. odst. 1 LZSP. V obou případech je požadavek na nezávislost soudů úzce spojen s požadavkem nestrannosti. Dalším právním předpisem, kde je princip nezávislosti vyjádřen, je ZSS a to konkrétně v jeho § 79 odst. 1, ve kterém je uvedeno: „*Soudci a přísedící jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem*“.

Princip nezávislosti, tedy chápeme tak, že:

- a) Soudní moc je nezávislá na jiných složkách státní moci. Neplatí to však absolutně. Nezávislost může být prolomená prostřednictvím pravomocí prezidenta republiky spočívající např. v udělení milost nebo abolicí.

---

¹¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4029/19 ze dne 18. března 2020

¹² WAGNEROVÁ, E; ŠIMÍČEK, V; POSPÍŠIL, V a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, str. 737, Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6.

- b) Nezávislost soudní moci, je chápána jako její striktní oddělení od ostatních orgánů státní moci.
- c) Nezávislost soudců na rozhodování znamená, že soudci jsou plně suverénní a nesmějí být politicky ani jinak ovlivňováni. Je tak nepřípustné, aby kdokoliv zasahoval do jednotlivých kauz, ovlivňoval je v otázkách ať již aplikace nebo interpretace práva.¹³

Důležitost nezávislosti soudů a soudní moci, plyne také z trestního práva. Trestní zákoník pak v § 335, upravuje trestný čin „Zasahování do nezávislosti soudu“. Podstatou trestního práva hmotného je zajišťování ochrany práv a oprávněných zájmů fyzických a právnických osob, chránit zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky před trestnými činy, které jsou taxativně vypočteny v trestněprávních normách.¹⁴ S ohledem na to, že trestní právo chrání nejdůležitější právní statky ve společnosti, je evidentní, o jak závažné protiprávní jednání jde.

Je tedy patrné, že jednou z možností jak omezit soudní moc, je svěřit část jejich pravomocí jinému orgánu, k čemuž dochází zejména v totalitních a nedemokratických státech.

Pro demokracii je zcela nezbytné, aby soudní a právo vymáhající orgány zůstaly nezávislé, proto se autoritáři a nedemokratičtí lídři obávají toho, aby odhalovaly zneužívání moci a následně ho trestaly. „Stačí“ však soudní instituce obsadit loajálními lidmi a cesta k autokracii nebo diktatuře se stává mnohem snadnější.¹⁵

1.5. Soudní soustava v České republice

Definovat soudní soustavu můžeme jako organizační uspořádání soudnictví, jeho strukturu, stupně a základní vztahy mezi soudy jako jejími články. Úpravu organizace soudnictví nalezneme v čl. 91 a 92 Ústavy a v ZSS. V současné době tak působí v České republice následující soudy. Nejvyšší soud České republiky, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy. Pro území hlavního města Prahy vykonává působnost krajského soudu Městský soud v Praze, působnost okresního zde vykonávají obvodní soudy. Pro

---

¹³ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 61- 62, ISBN 978-80-7502-076-5

¹⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, str. 19, ISBN 978-80-87576-64-9

¹⁵ ŠIMÍČEK, V. ed. *Nezávislost soudní moci*. Praha: Leges, 2020, str. 29, ISBN 978-80-7502-436-7

středočeský kraj vykonává působnost krajského soudu Krajský soud v Praze. Pro město Brno působí Městský soud v Brně jako okresní soud.

Soudy dělíme na obecné, což je souhrnné označení pro soudy shora uvedené a soudy zvláštní, neboli specializované, které v ČR jako takové nemáme.¹⁶

Soudy jsou instituce, prostřednictvím kterých stát zajišťuje ochranu práv jako jednu ze svých základních funkcí. Plní tuto úlohu svou činností procesní. Pojem soudu lze tedy chápat dvojím způsobem, jako státní orgán a jako procesní subjekt, se svojí nezastupitelnou funkcí.¹⁷

Definice soudnictví je následující, jde o: „*Činnost státních orgánů, vykonávanou dle stanovených pravidel, spočívající v závazném řešení konkrétních případů podle právních norem*“. Definičními znaky soudnictví tedy jsou:

- *Jde tedy o činnost státu, proto soudnictví může být pouze činností státních orgánů, tedy soudů. Právě z tohoto důvodu není možné za činnost soudnictví považovat alternativní řešení sporů např. činnost rozhodců.*
- *Činnost soudnictví musí spočívat v řešení konkrétních případů.*
- *Soudnictví musí probíhat podle stanovených pravidel, které označujeme jako soudní proces. Účelem je spravedlivé projednání konkrétního případu, jak vyplývá z čl. 6 odst. 1 Úmluvy.*
- *Výkon soudnictví mohou vykonávat pouze a jen nezávislé státní orgány.*¹⁸
- *Řešení konkrétního případu musí být závazné. Závaznost je stav, který znamená, že pokud bylo o určité věci pravomocně rozhodnuto, je toto rozhodnutí vůči účastníkům, kterých se týká závazné.*¹⁹
- *Posláním soudů je aplikace práva. Soudy mohou právo také dotvářet a to prostřednictvím soudních rozhodnutí, kdy některá z nich mohou mít povahu precedentu.*²⁰

---

¹⁶ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 29, ISBN 80-86851-39-7

¹⁷ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací: 8. nezměněné vyd.* Praha: Leges, 2015, str. 90, ISBN 978-80-7502-076-5

¹⁸ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací: 8. nezměněné vyd.* Praha: Leges, 2015, str. 19 -20, ISBN 978-80-7502-076-5

¹⁹ Tamtéž str. 284

²⁰ Tamtéž str. 20

1.6. Další pojmy

1.6.1. Soudce

Postavení soudců se v každé společnosti odvíjí od toho, jaká míra soudcovské nezávislosti je jim garantována.²¹ Ústavní postavení soudce směřuje k zabezpečení nestrannosti a nezávislosti soudů, kdy soudcovská nezávislost je zajištěna jejich neodvolatelností a nepřeložitelností. V ZSS²² jsou uvedeny předpoklady pro ustanovení do funkce soudce i přísedícího. Ke vzniku funkce soudce, tedy musí být splněny následující podmínky:

- České státní občanství,
- Svěprávnost,
- Bezúhonnost,
- Dosažení věku 30 let,
- Vlastnosti a zkušenosti, které dávají záruku řádného výkonu funkce,
- Ukončené vysokoškolské právnické vzdělání,
- Složení justiční zkoušky.

Soudce je do funkce jmenován prezidentem republiky, a jak dále vyplývá z čl. 63 odst. 3 Ústavy ČR, je k tomuto aktu vyžadován také spolupodpis předsedy vlády, potažmo jim pověřeného člena. Soudci skládají slib do rukou prezidenta republiky. Pokud soudce odmítne slib složit nebo ho složí s nějakou výhradou, následkem toho je, že se na soudce hledí, jako by nebyl jmenován.²³ Ministr spravedlnosti po složení slibu přidělí soudce na základě jeho předchozího souhlasu k určitému okresnímu soudu, nestanoví-li zákon jinak.²⁴ Soudce je do funkce jmenován bez časového omezení, která však zaniká nejpozději v době uplynutí kalendářního roku, v němž dosáhl věku 70 let.²⁵ Jde o funkci veřejnou, jež je vykonávána v pracovním poměru ke státu.

---

²¹ SCHELLEOVÁ, I. *Soudy a soudní právo*. 1. vyd. Zlín: ŽIVA, 1994, str. 26, ISBN 80- 901745- 0-7

²² § 60 zákona o soudech a soudcích

²³ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, str. 54 – 55, ISBN 978- 80 -7380 -044- 4

²⁴ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 84, ISBN 80-86851-39-7

²⁵ § 94 písm.a.) zákona o soudech a soudcích

S výjimkou funkce předsedy nebo místopředsedy soudu nesmí soudce současně s výkonem funkce soudce, zastávat žádnou funkci ve veřejné správě.²⁶ Kromě toho nesmí vykonávat *ani jinou výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku s výjimkou a dále činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a aj., a to vše za předpokladu, že taková činnost nenarušuje důstojnost soudcovské funkce nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví.*²⁷

Práva a povinnosti soudců jsou podrobně upravena v § 79 - 83 ZSS. Mezi nejdůležitější z nich, patří:

- *Vykládat zákon podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.*
- *V řízení postupovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem.*
- *Při výkonu své funkce a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo ohrozit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soud.*
- *Chovat se tak, aby nezavdal příčinu ke snížení důvěry v soudnictví nebo důstojnost soudcovské funkce.*²⁸

Na závěr této podkapitoly ještě zmíním, kdy dochází k zániku funkce soudce. Důvody jejího zániku podrobněji upravuje také ZSS.

- Vzdáním se funkce,
- Odvoláním²⁹,
- Odsouzením³⁰,
- Ztrátou občanství apod.³¹.

---

²⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, str. 55, ISBN 978- 80 -7380 - 044- 4

²⁷ § 85 zákona o soudech a soudcích

²⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, str. 57, ISBN 978- 80 -7380 - 044- 4

²⁹ Dnem právní moci rozhodnutí, kterým bylo soudci uloženo kárné opatření odvolání z funkce soudce dle ust. § 88 odst. 1 písm. d) zákona o soudech a soudcích

³⁰ Dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl soudce odsouzen za úmyslný trestný čin.

³¹ Dnem právní moci rozhodnutí, kdy soudce pozbyl státní občanství České republiky.

1.6.2. Přisedící

Nejen v médiích můžeme najít tu více, tu méně pravidelný stesk pro rychlejší justici. Pokud chceme justici a rozhodování soudů urychlit, můžeme tomu sami aktivně pomoci jednak tím, že se z nás soudci stanou, (k čemuž však vede dlouhá a trnitá cesta) nebo se můžeme stát právě přisedícím, přesněji řečeno jimi budeme zvoleni.

Od přisedícího, který je také členem senátu, není vyžadována odbornost a právě tím se liší od soudce (bývá proto někdy označován i „*laický soudce*“).³² Přisedící okresních a krajských soudů jsou voleni obecním zastupitelstvem v obvodu příslušného soudu z kandidátů, které navrhli členové těchto zastupitelstev.³³ Volební období přisedícího je čtyřleté. Jeho funkce, je stejně jako funkce soudce funkcí veřejnou, která je také neslučitelnou s dalšími ústavními funkcemi.³⁴ Ve srovnání se soudcem však mohou vykonávat i jinou výdělečnou činnost. Jsou s ní spojena analogická práva a povinnosti jako s funkcí soudce, za jejíž výkon náleží přisedícímu v zákoně stanovené náhrady (např. náhrada ušlé mzdy), pokud je přisedící v pracovním poměru.

Jeho funkce zaniká ze zákonem stanovených důvodů, ke kterým patří zejména uplynutí funkčního období, ztráta předpokladů pro volbu, smrt a odsouzení pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin nedbalostní k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.³⁵

Problematické však může být samotné postavení přisedících. Dle Ústavy ČR,³⁶ to jsou „*další osoby*“, které se podílejí na rozhodování soudu, na druhé straně jsou to soudci (v širším slova smyslu). Potíž je jednak v době, na kterou jsou přisedící voleni, jednak je problém v tom, že jsou voleni politickým orgánem a jelikož ani nemají patřičné záruky nezávislosti (jednoduše mohou být znovu nezvoleni nebo odvoláni), nemůže tento model generovat dostatečný laický prvek. Toho by se dalo dosáhnout tehdy, pokud by přisedící byli vybíráni náhodně např. losem.³⁷

1.6.3. Další soudní osoby

Do množiny dalších soudních osob, kromě shora uvedených, patří také:

- Justiční čekatelé,

³² WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 124, ISBN 978-80-7502-076-5

³³ SCHELLEOVÁ, I. *Soudy a soudní právo*. 1. vyd. Zlín: ŽIVA, 1994, str. 32, ISBN 80-901745-0-7

³⁴ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 125, ISBN 978-80-7502-076-5

³⁵ Tamtéž str. 125

³⁶ čl. 94. odst. 2 Ústavy České republiky

³⁷ ŠIMÍČEK, V., ed. *Nezávislost soudní moci*. Praha: Leges, 2020., str. 33, ISBN 978-80-7502-436-7

- Vyšší soudní úředníci,
- Zaměstnanci odborného aparátu soudu.

Justičními čekateli jsou absolventi vysokoškolského právnického studia, kteří se připravují na funkci soudci. K tomu, aby byli přijati do pracovního poměru, musí splňovat stejné podmínky, jaké zákon ukládá soudci s výjimkou věku, zkušeností a odborné zkoušky. Jejich odborná příprava na funkci soudce probíhá během tzv. *přípravné služby* v trvání 36 měsíců, a je možné do ní započítat i výkon jiných přípravných činností, během kterých získal uchazeč znalosti a zkušenosti potřebné pro práci soudce.³⁸

Oprávnění justičního čekatele vykonávat jednotlivé úkony soudu, je upraveno vyhláškou o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.³⁹

Dalšími soudními osobami jsou vyšší soudní úředníci. Jedním z důvodů, proč byl institut vyšších soudních úředníků zaveden do našeho právního řádu při reorganizaci soudnictví v první polovině devadesátých let, byla snaha vyřešit problém ohledně přetížení soudců. Zároveň docházelo k rozšiřování kompetence soudů a z toho plynoucího růstu nápadu soudních agend.⁴⁰ Vyšší soudní úředníci působí zejména v rozkazním řízení, v některých řízeních nesporných a v řízení exekučním. Pokud vyšší soudní úředníci absolvovali vysokoškolské právnické vzdělání, mohou se přihlásit k odborné justiční zkoušce, jak plyne z § 117 ZSS. Rozdíl oproti justičním čekatelům je ten, že nemusí absolvovat přípravnou službu, ale jejich činnost ve funkci vyššího soudního úředníka musí trvat nejméně 5 let.⁴¹

Nedílnou součástí soudnictví, jsou také zaměstnanci odborného aparátu. Do tohoto výčtu nejsou zahrnuti soudci, justiční čekatelé a vyšší soudní úředníci. Radíme sem tak soudní tajemníky, vedoucí soudní kanceláře, zapisovatelé a vykonavatelé.

- **Soudní tajemníci** mohou vykonávat jednoduché procesní úkony, jde v zásadě o stejné úkony, ke kterým jsou oprávněni i justiční čekatelé.
- **Vedoucí soudní kanceláře**, jsou zaměstnanci odborného aparátu, kteří jsou pověřeni k vedení pro několik soudních oddělení stejného zaměření rejstříkovou a spisovou službu a organizují pro ně administrativní činnosti.

³⁸ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 125, ISBN 978-80-7502-076-5

³⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 68. ISBN 978-80-7380-044-4

⁴⁰ Tamtéž str. 69 -70

⁴¹ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 126, ISBN 978-80-7502-076-5

- **Zapisovatelem**, rozumíme každého zaměstnance, který pořizuje zápis o soudním jednání.
- **Vykonavatelé** jsou státní zaměstnanci, které však nelze zaměňovat se soudními exekutory podle EŘ, jejich působnost je upravena v § 45 -46 JŘ. Do jejich činnosti spadá převážně výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a vyklizení.⁴²

1.6.4. Pravomoc a příslušnost

U všech státních orgánů, tedy i u soudů, vymezujeme jejich pravomoc a příslušnost. Definovat pravomoc můžeme jako souhrn oprávnění a povinností, které jsou právní normou svěřeny určitému orgánu. Jinak řečeno, jde o určité právní prostředky, kterými disponuje státní orgán k realizaci své působnosti. Jde tedy o výraz oprávnění státního orgánu určitým právně kvalifikovaným způsobem se chovat a působit na společenské vztahy.⁴³

Pravomoc soudů je tedy okruh záležitostí, které jsou soudy oprávněny a povinny projednávat a rozhodovat, přičemž toto projednávání a rozhodování je upraveno odlišně pro jednotlivé druhy soudnictví.⁴⁴ Pravomoc soudů u jednotlivých druhů soudnictví upravují vždy konkrétní právní předpisy. Civilní proces je upraven občanským soudním řádem, pravomoc soudů ve věcech správního soudnictví upravuje soudní řád správní⁴⁵ a nakonec trestní řízení, které je systematicky upraveno v trestním řádu.⁴⁶

Příslušnost soudu určuje, který konkrétní soud bude ve věci rozhodovat. Příslušnost známe:

- Věcnou,
- Funkční,
- Místní.

Věcná příslušnost soudu určuje (článek soudní soustavy), které jsou příslušné projednávat a rozhodnout věc, jako soud prvního stupně (tedy zda jde o soud okresní nebo krajský).⁴⁷

⁴² Tamtéž str. 127

⁴³ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 29 -30, ISBN 80-86851-39-7

⁴⁴ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 8, ISBN 978-80-7502-076-5

⁴⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 46. ISBN 978-80-7380-044-4

⁴⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, str. 18, ISBN 978-80-87576-44-1

⁴⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 46. ISBN 978-80-7380-044-4

Smyslem **funkční příslušnosti** je určit dělení mezi soudy různých článků soudní soustavy při projednávání jedné a téže věci. V návaznosti na rozdílnou úpravu obsazení krajského soudu podle konkrétní instanční pozice a druhů věci, o které se rozhoduje, se rovněž určuje konkrétní způsob obsazení soudu při rozhodování.

Místní příslušnost vymezuje rozsah působnosti mezi soudy stejného článku soustavy.⁴⁸ Místní příslušnost, dělíme na a) **obecnou**, b) **zvláštní**, která může být jednak daná na výběr a jednak může být zvláštní příslušnost výlučná.

Pro obecnou místní příslušnost platí pravidlo, které je uvedeno v § 85 OSŘ, ze kterého plyne, že k řízení je příslušný tzv. obecný soud žalovaného (potažmo účastníka, proti kterému návrh směřuje). Nejčastěji se bude jednat o okresní soud žalovaného (fyzické osoby), v jehož obvodu má své bydliště.⁴⁹

---

⁴⁸ Tamtéž str. 47- 48

⁴⁹ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 113 - 114, ISBN 978-80-7502-076-5

2. Druhy soudnictví v České republice.

Soudnictví rozlišujeme podle toho, jaké státní funkce se v jejich rámci uplatňují.⁵⁰ Níže uvedené dělení se projevuje jednak tím, že je rozdílně upraven předmět řízení, ale také v rozdílném postupu soudů a dalších subjektů neboli ve sféře procesní.⁵¹ V průběhu doby jak se vyvíjela společnost, se také vyvíjely jednotlivé druhy soudnictví, ať již v 19. století vznikem správního soudnictví nebo ve 20. století, kdy došlo k rozmachu soudnictví ústavního. Zcela jednoznačně je tak vidět proces vývoje soudnictví od jeho počátku, kdy byl soudní proces jednotný a měl povahu sporu mezi dvěma stranami.

Kromě níže zmíněných druhů soudnictví, známe tady jeho další druhy, které však nespádají do samostatné kategorie, jde např. o soudnictví volební nebo soudnictví obchodní. Základní rozdělení soudnictví na čtyři základní druhy, však těmito dalšími, shora uvedenými druhy, není ovlivněno.

Mezi základní druhy soudnictví však v některých zemích, jako je Ruská federace, můžeme řadit i soudnictví vojenské (*военное правосудие*), což však nic nemění na skutečnosti, že tak jako v ČR, můžeme i v RF soudnictví rozdělit na civilní, trestní nebo ústavní.

2.1. Civilní soudnictví

Civilní soudnictví, podle ust. § 7 odst. 1 OSŘ: „*V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány*“.

2.2. Trestní soudnictví

Trestní soudnictví. V rámci rozhodování soudů v trestních věcech je uskutečňována jedna z ústavních zásad (uvedená v čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 LZPS), že toliko soudu náleží rozhodování o vině a trestu za trestné činy. Pouze zákon stanoví, jaké jednání je trestným činem a jaký trest jakož i jiné újmy ať již na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit (čl. 39 LZPS).

---

⁵⁰ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 13, ISBN 80-86851-39-7

⁵¹ WINTEROVÁ, A.; MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vyd. Praha: Leges, 2015, str. 24 – 25, ISBN 978-80-7502-076-5

Stejně jako civilním soudnictvím i soudnictvím v trestních věcech, vykonávají soudy ve čtyřstupňovém systému soudů, tj. okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy a Nejvyšší soud. Zákon o soudnictvím ve věcech mládeže zřídil tzv. soudy pro mládež.⁵² Prostřednictvím trestního soudnictvím plní stát jednu ze svých základních funkcí, kterou je bezesporu ochrana společnosti před kriminalitou.

2.3. Správní soudnictví

Správní soudnictví. Správními orgány ve správním řízení jsou vydávána rozhodnutí, která podléhají přezkumu. Jde o prostředek ochrany před nezákonnými rozhodnutími veřejné správy. K tomuto přezkumu rozhodnutí dochází právě ve správním soudnictvím.

2.4. Soudnictví ústavní

Soudnictví ústavní. Prostřednictvím Ústavního soudu je zabezpečováno rozhodování o ústavnosti zákonů a jiných právních předpisů, potažmo individuálních právních aktů a postupů (čl. 87 odst. 1 Ústavy).⁵³

2.5 Členění soustavy obecných soudů v České republice

Okresní soudy, kam řadíme i **obvodní soudy v Praze** a **Městský soud v Brně**. Nejnižší článek soudní soustavy, který vykonává prvostupňové soudnictví ve věcech trestních i civilních.⁵⁴

Krajské soudy a **Městské soudy v Praze**. Jsou odvolacími soudy v případech, kdy soudem prvního stupně byl soud okresní (obvodní). Mohou být také soudy v prvním stupni a to v případech stanovených zákonem. Např. ve sporech ve věcech ochrany pověsti a názvu právnické osoby⁵⁵ a taktéž jsou soudy prvního stupně ve správním soudnictvím.

Vrchní soudy se sídlem v Praze a Olomouci. Pokud je soudem prvního stupně krajský soud, pak je soudem odvolacím soudem vrchní.

Nejvyšší soud se sídlem v Brně a **Nejvyšší správní soud** se sídlem taktéž v Brně. Úloha obou soudů, spočívá ve sjednocování judikatury. Nejvyšší soud je soudem odvolacím a to ve věcech, kde rozhodují krajské soudy a vrchní soudy, jako soudy

---

⁵² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, str. 204 -205, ISBN 978-80-87576-44-1

⁵³ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictvím a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 13, ISBN 80-86851-39-7

⁵⁴ SCHELLEOVÁ, I. *Soudy a soudní právo*. 1. vyd. Zlín: ŽIVA, 1994, str. 7, ISBN 80-901745-0-7

⁵⁵ § 9 odst. 2 písm. i) občanského soudního řádu

odvolací. Nejvyšší správní soud, rozhoduje o kasačních stížnostech ve věcech správního soudnictví a je také vrcholným orgánem ve věcech správního soudnictví.

Je třeba doplnit, že ÚS ČR není nejvyšším soudním orgánem obecných soudů, což je závěr, ke kterému dospěl také ÚS ČR ve svém nálezu. A zároveň mu nepřísluší zasahovat činnosti obecných soudů, avšak pouze za předpokladu, že obecné soudy postupují v rámci své činnosti v souladu s obsahem hlavy páté (právo na soudní a jinou ochranu) LZSP.⁵⁶

2.5.1. Nejvyšší soud v České republice

„De lege lata je postavení NS ČR, kromě příslušných právních předpisů, které vymezují jeho kompetence v občanském soudním řízení a trestním, upraveno také v ZSS.“⁵⁷

Vrcholným soudním orgánem ve věcech, které patří do pravomoci soudů jednak v občanském soudním řízení, ale také v řízení trestním, je Nejvyšší soud se sídlem v Brně. Rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích, mezi které řadíme dovolání, kterým lze napadnout rozhodnutí odvolacího soudu (rozsudek nebo usnesení), které již nabylo právní moci, a jelikož se jedná o průlom do právní moci, je přípustnost dovolání vázaná na splnění zákonem stanovených předpokladů.⁵⁸

Dalším mimořádným opravným prostředkem je stížnost pro porušení zákona, kterou může podat pouze státem určený orgán, který je odlišný od stran trestního řízení, tedy ministr spravedlnosti. Orgán, který samotné řízení pro porušení zákona koná, je Nejvyšší soud, jenž je zároveň orgánem činným v trestním řízení.⁵⁹

Přehled nejdůležitějších rozhodnutí a usnesení, nalezneme v sbírce rozhodnutí, kterou vydává NS ČR. Relativně nově (od září 2017) NS ČR také eviduje a kontroluje oznámení o činnostech a jmění všech soudců ČR, ovšem s tím, že tato evidence je neverejná.

U NS ČR se můžeme setkat s velkými senáty kolegií, které jsou devítičlenné. Pokud dochází k situaci, že senát (běžný) NS ČR dospěje k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru dříve vyjádřeného v rozhodnutí NS ČR, je tato věc postoupená právě velkému senátu kolegia NS ČR.

Do pravomoci tříčlenných senátů spadá rozhodování o dovoláních, o stížnosti pro porušení zákona o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemského soudu na území ČR.

⁵⁶ Nález Ústavní soudu sp.zn. III. 23/93, ze dne 1. 2. 1994

⁵⁷ RYCHETSKÝ,P; LANGÁŠEK; T; MLSNA. P. a.kol. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN: 978-80-7478-809-3

⁵⁸ Nejvyšší soud / O Nejvyšším soudu/Obecné informace. Nejvyšší soud / Titulní stránka [online].

Copyright © [cit. 09.01.2022]. Dostupné z: [Nejvyšší soud / O Nejvyšším soudu/Obecné informace \(nsoud.cz\)](#)

⁵⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, str. 710 -711, ISBN 978-80-87576-44-1

Složení NS ČR je následující. Předseda a místopředseda soudu (oba jsou jmenováni prezidentem republiky), dále jsou to předsedové kolegií, předsedové senátů a samozřejmě i další soudci NS ČR. Předseda, místopředseda, předsedové kolegií, předsedové senátů a samozřejmě i ostatní soudci tvoří plénum NS, které je jeho nejvýznamnějším kolektivním orgánem.⁶⁰

Pro srovnání NS RF zabezpečuje jednotné uplatňování právních norem RF, a za tímto účelem poskytuje výklad k rozhodovací činnosti soudů. Tato pravomoc NS RF je velmi podobné té, kterou disponuje NS ČR a to tak, že sjednocuje českou judikaturu.

---

⁶⁰ Nejvyšší soud / O Nejvyšším soudu/Obecné informace. Nejvyšší soud / Titulní stránka [online]. Copyright © [cit. 09.01.2022]. Dostupné z: [Nejvyšší soud / O Nejvyšším soudu/Obecné informace \(nsoud.cz\)](https://www.n soud.cz)

3. Správní soudnictví v České republice

Listina základních práv a svobod byla přijata v roce 1991. Ta kromě jiného zaručuje každému, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, aby se obrátil na soud, který následně přezkoumá zákonnost takového rozhodnutí. Právo na soudní ochranu před nezákonným rozhodnutím orgánu veřejné správy je právo základní, což znamená, že takové právo náleží vždy, pokud není zákonem výslovně vyloučeno.⁶¹

Správní soudy rozhodují záležitosti, které mohou být rozděleny **do čtyř základních kategorií:**

- *o žalobách proti rozhodnutím v oblasti veřejné správy vydané orgánem moci veřejné orgánem územního samosprávného celku, stejně tak i právníckou nebo fyzickou osobou, potažmo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických nebo právníckých osob v oblasti veřejného práva,*
- *ochraně proti nečinnosti správního orgánu,*
- *ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,*
- *o kompetenčních žalobách.*⁶²

Kromě shora uvedených kategorií, rozhodují správní soudy také:

- *ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda,*
- *v některých věcech politických stran a politických hnutí,*
- *zrušení opatření obecné povahy nebo její části pro rozpor se zákonem,*
- *zrušení služebního předpisu.*⁶³

Činnost a organizace správního soudnictví, nejsou v současnosti modifikovány správními prvky. Kdežto soudnictví vykonávají právně vzdělaní soudci, úkoly a poslání veřejné správy jsou jiné, pracuje v ní řada odborníků, kteří disponují širokou škálou různých kvalifikací, těch s právníckým zaměřením je tam však méně než v soudnictví.

---

⁶¹ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, str. 372, ISBN 978-80-7400-624-1

⁶² SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 60 - 61, ISBN 80-86851-39-7

⁶³ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, str. 375, ISBN 978-80-7400-624-1

Právě předmětem správního řízení, je dána ona specifická správního soudnictví. Ochrana veřejným subjektivním právům, ať již osobám fyzickým nebo právnickým je poskytována prostřednictvím správního soudnictví.⁶⁴

Pro věcnou příslušnost ve správním soudnictví je určující pravidlo, že příslušným je krajský soud, pokud s.ř.s. nebo zvláštní zákon nestaví něco jiného. Obvod sídla správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v posledním stupni, je klíčový pro určení, věcně příslušného soudu ve správním soudnictví.⁶⁵

3.1. Organizace správního soudnictví

Organizaci správního soudnictví upravuje s.ř.s. i přesto, že jde z velké části o procesní předpis, byl jim zřízen Nejvyšší správní soud a taktéž vymezuje soustavu nižších správních soudů. Subsidiárně upravuje organizaci soudů a postavení soudců vykonávající správní soudnictví také ZSS.⁶⁶

Ve správním soudnictví podle s.ř.s. jednají a rozhodují krajské soudy a Nejvyšší správní soud. U krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty a specializovaní samosoudci.

Specifikou správního soudnictví je, že v něm jednají a rozhodují pouze soudy krajské a Nejvyšší správní soud. Tedy na rozdíl od civilního procesu nikoli soudy okresní a vrchní.⁶⁷

Dle § 7 odst. 1 s.ř.s. platí: „*Nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak, je k řízení věcně příslušný krajský soud.*“ Správní soudnictví u krajských soudů vykonávají specializované senáty a specializovaní samosoudci, jak plyne z § 3 odst. 1 s.ř.s. Specializované senáty jsou složeny z předsedy a dvou soudců.

Soudní řád správní stanoví, ve kterých věcech rozhodují specializovaní samosoudci, mj. projednávají a rozhodují otázky, které se týkají (*důchodového pojištění, nemocenského pojištění, uchazečů o zaměstnání a jejich podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci podle předpisů o zaměstnanosti, sociální péče aj.*)

Místní příslušnost krajského soudu upravuje § 7 odst. 2 s.ř.s., které upravuje *pravidlo*: „*K řízení je místně příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci*

⁶⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 118 - 120. ISBN 978-80-7380-044-4

⁶⁵ SLÁDEČEK, V.; TOMOSZKOVÁ, V. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 48, ISBN 978-80-7357-518-2

⁶⁶ Tamtéž str. 45

⁶⁷ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, str. 377, ISBN 978-80-7400-624-1

vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany.

Je-li stanoveno s.ř.s. pak rozhoduje a činí jednotlivé úkony předseda senátu. Práva a povinnosti, které náleží předsedovi senátu má i specializovaný samosoudce“.

3.2. Nejvyšší správní soud

Podle čl. 91 Ústavy je Nejvyšší správní soud (již od 1. ledna 1993) součástí soustavy soudů České republiky. Zřízen však byl teprve soudním řádem správním o deset let později a to s účinností od 1. ledna 2003, čímž byla také naplněna litera Ústavy. Sídli v Brně a můžeme jej charakterizovat jako „vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudu ve správním soudnictví“. ⁶⁸

Jeho úlohou je zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování a to prostřednictvím rozhodováním o kasačních stížnostech (i proto jde soud především kasační) a také rozhodováním v případech stanovených, ať již š.ř.s. potažmo jiným zákonem. ⁶⁹ Kromě zmíněného NSS ČR přijímá stanoviska k rozhodovací činnosti ve věcech určitého druhu a přijímá také usnesení ke konkrétním právním otázkám v zájmu zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů. ⁷⁰

3.2.1. Rozhodování Nejvyššího správního soudu

Nejvyšší správní soud rozhoduje v senátech (tříčlenných a sedmičlenných) a rozšířených senátech (sedmičlenných a devítičlenných). ⁷¹ Všichni soudci NSS ČR tvoří plénum, jež na návrh předsedy rozhoduje o počtu kolegií soudu. ⁷² Samotnou rozhodovací činnost pak vykonávají soudci.

Pokud jsou zmíněny běžné senáty, pak máme na mysli senáty složené ze tří členů tj. předsedy a dvou soudců. Sedmičlenný senát je příslušný rozhodovat o kompetenčních žalobách a rozhoduje také ve věcech volebních a ve věcech politických stran a hnutí.

Pokud mluvíme o rozšířených senátech NSS ČR, máme na mysli podle povahy věci rozšířené senáty sedmičlenné nebo devítičlenné. Pokud běžný senát NSS v průběhu svého

⁶⁸ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, str. 377, ISBN 978-80-7400-624-1

⁶⁹ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 62, ISBN 80-86851-39-7

⁷⁰ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, str. 378, ISBN 978-80-7400-624-1

⁷¹ Tamtéž str. 377

⁷² Nejvyšší správní soud | Obecné informace.[online]. Copyright © 2003 [cit. 11.12.2021]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Obecne-informace/art/557?menu=173#null>

rozhodování dospěje k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru, který je již vyjádřen v rozhodnutí NSS ČR, pak běžný senát, takovou věc postoupí rozšířenému senátu NSS ČR⁷³, což je mechanismus, který platí jenom pro rozhodování NSS, a který slouží tomu, aby se zabránilo neshodným právním názorům, které vyslovují jednotlivé senáty.⁷⁴

3.2.2. Organizace Nejvyššího správního soudu

Nejvyšší správní soud se skládá z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Jak plyne z § 13 odst. 2 s.ř.s. předsedu a místopředsedu jmenuje z řad soudců NSS ČR prezident republiky a to na funkční období 10 let a jejich odvolání je upraveno v obecné úpravě ZSS. Soudci mají k dispozici asistenty, kteří jsou jmenováni a odvoláváni předsedou NSS ČR a to na návrh soudce, o jehož asistenta se jedná. Každý soudce má k dispozici alespoň jednoho asistenta, jehož pracovní poměr vzniká jmenováním a řídí se zákoníkem práce.⁷⁵

Rozdílem oproti soudům civilním je ten, že ve správním soudnictví, se nepočítá s účastí přisedících.

Důležitou součástí organizace NSS jsou jejich funkcionáři. Předsedou NSS je k dnešnímu dni **JUDr. Michal Mazanec**⁷⁶, jehož pravomoc jsou například tyto:

- a) Organizace výkonu soudnictví např. (*jmenuje předsedy senátů (§ 102 odst. 3 ZSS)*)
- b) Judikatorní pravomoci např. (*navrhuje plénu zaujetí stanoviska za účelem sjednocení rozhodování soudů (§ 19 odst. 2 s. ř. s.)*)
- c) Státní správa soudu (§ 29 odst. 1 a 2 s. ř. s.) např. (*zajišťuje chod soudu po stránce personální a organizační*)
- d) Plnění povinností vyplývajících ze zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, např. *přijímá slib přisedících kárných senátů (§ 5 odst. 5 zákona č. 7/2002 Sb.)*
- e) Plnění povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů, např. (*vykonává státní správu kárného soudu podle zák. č. 7/2002 Sb.*)⁷⁷

⁷³ SLÁDEČEK, V.; TOMOSZKOVÁ, V. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 46, ISBN 978-80-7357-518-2

⁷⁴ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, str. 378, ISBN 978-80-7400-624-1

⁷⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 62, ISBN 80-86851-39-7

⁷⁶ Ke 31.12.2021 skončil ve funkci předsedy NSS ČR, JUDr. Michal Mazanec, jelikož v minulém roce dovršil věk 70 let

JUDr. Barbara Pořízková, je k dnešnímu dni místopředsedkyní NSS ČR. Jedna z pravomocí, kterými disponuje, je zastupování předsedy soudu v období jeho nepřítomnosti.⁷⁸

V minulosti byli předsedové i místopředsedové jmenováni na neurčito, což již dneska neplatí a jsou jmenováni na desetileté období. Jejich odvolání je možné pouze postupem realizovaným uvnitř soudní moci, tedy v kárném řízení.⁷⁹

3.2.3. Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

Jak plyne z § 22 s.ř.s. Nejvyšší správní soud vydává Sbíрку rozhodnutí NSS, ve které se zveřejňují zejména vybraná rozhodnutí NSS ČR a KS, vydaná ve správním soudnictví, také stanoviska a zásadní usnesení NSS ČR. Nespornou výhodou je také uveřejňování rozhodnutí NSS na webových stránkách.⁸⁰ Sbíрку rozhodnutí vydávají také Ústavní soud a Nejvyšší soud.⁸¹ V tomto spatřuji velký benefit oproti způsobu zveřejňování rozhodnutí soudů v Ruské federaci. Cesta k jednotlivým rozhodnutím je složitá a zdlouhavá (netýká se jen správního nebo ústavního soudnictví). Nejen co do uživatelské přívětivosti, přehlednosti a ucelenosti, ale i s ohledem na jednoduchost vyhledávání, by se soudy v Ruské federaci mohly těmi českými inspirovat. Archív rozhodnutí obecných soudů⁸², je jedním z online portálů, kde lze jednotlivá rozhodnutí soudů Ruské federace vyhledávat. Bohužel celý systém působí zastarale a graficky ne zrovna přitažlivě.

---

⁷⁷ Nejvyšší správní soud | Funkcionáři Nejvyššího správního soudu. [online]. Copyright © 2003 [cit. 12. 12. 2021]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Funkcionari-Nejvyssiho-spravniho-soudu/art/17?menu=282>

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ RYCHETSKÝ; P; LANGÁŠEK; T; MLSNA. P. a. kol. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). str. 964, ISBN 978-80-7478-809-3

⁸⁰ Sbíрка rozhodnutí Nejvyššího správního soudu [online], Copyright © [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: <https://sbirka.nssoud.cz/>

⁸¹ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, str. 379, ISBN 978-80-7400-624-1

⁸² Archív soudních rozhodnutí. [online]. Copyright © [cit. 15. 12. 2021]. Dostupné z: <https://sudrf.cntd.ru/rospravo>

4. Ústavní soudnictví v České republice

Jedna z prvních zmínek o ústavním soudu, jako o „hlídacím psu“ ústavnosti je z roku 1803. Dočteme se o ní v rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Marbury v. Madison*: „*Je – li zákon v rozporu s ústavou a vztahují-li se jak zákon, tak ústava na konkrétní případ, musí soud věc rozhodnout buď v souladu se zákonem, odhlížeje od ústavy, nebo v souladu s ústavou odhlížeje od zákona, (protože) soud musí určit, které z těchto kolidujících pravidel upravuje daný případ... Pokud tedy soudy mají přihlížet k ústavě a ústava je nadřazena jakémukoliv obyčejnému zákonu vydanému parlamentem, ústava, a nikoli takový obyčejný zákon, musí upravovat případ, na nějž se oba vztahují.*“⁸³

K výraznému rozmachu ústavního soudnictví došlo v období po druhé světové válce, kdy se v Evropě prosadila soudní kontrola ústavnosti. Úkolem ústavního soudu, jako specializovaného orgánu, je přezkoumávání ústavnosti zákonu.⁸⁴

Model koncentrovaného a specializovaného ústavního soudnictví, byl tedy vytvořen právě v Evropě, kam můžeme řadit i Ruskou federaci. V té a ve (federacích obecně), je poměrně běžné, že kromě ústavního soudu federace (*Конституционный Суд Российской Федерации*) existují také ústavní soudy jednotlivých republik, v Ruské federaci mluvíme o ústavním soudu subjektu RF (*Конституционный суд субъекта РФ*).⁸⁵

4.1. Ústavní soud České republiky

Ústavní soud byl zřízen na základě čl. 83 až 89 Ústavy ČR a zákona o Ústavním soudu s tím, že první soudci byli jmenováni již v červenci roku 1993.⁸⁶ Jeho primárním smyslem je ochrana ústavnosti a právě v tom spočívá jeho klíčová role a nezastupitelnost v systému dělby moci. Pojem ochrana ústavnosti můžeme ve smyslu Ústavy ČR a ZoÚS chápat jako okruh věcí, ve kterých ÚS ČR rozhoduje a které jsou taxativně vymezeny Ústavou v jejím v čl. 87. Dále se také jedná o souhrn prostředků, kterými Ústavní soud rozhoduje k dodržování práv a působnosti ústavně právních subjektů.⁸⁷

---

⁸³ ONDŘEJKOVÁ, J., MALÍŘ J. a kol. *Ústavní soud ČR: strážce ústavy nad politikou nebo v politice?*. Praha: Leges, 2020, str. 7, ISBN 978-80-7502-431-2

⁸⁴ WINTR, J. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 97, ISBN 80-86861-75-9

⁸⁵ GERLOCH, A.; HŘEBEJK J.; ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, str. 211, ISBN 978-80-7380-423-7

⁸⁶ WINTR, J. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 98, ISBN 80-86861-75-9

⁸⁷ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 3., rozšířené. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, str. 509, ISBN 80-7380-000-4

K otázce ochrany ústavnosti se taktéž vyjádřil ÚS ve svém nálezu následovně „Ochranu ústavnosti nutno spojovat s minimalizací zásahů do pravomoci jiných orgánů, jinak řečeno, pro dosažení ochrany ústavnosti je nutné, aby ÚS ČR volil pouze taková kasační resp. derogační opatření, která v minimální míře zasahují do pravomoci jiných orgánů veřejné moci“.⁸⁸

Ústavní soud sídlí v Brně (§ 26 ZoÚS). Rozhoduje ve tříčlenných senátech a o nejdůležitějších věcech, které jsou Ústavnímu soudu svěřeny, rozhoduje v svém plném složení, tzv. plénu.

Plénum Ústavního soudu je složeno ze všech soudců a jedná a rozhoduje v těch věcech, které jsou uvedené v § 11 odst. 2 ZoÚS. Patří tam mj. kontrola norem (podzákoných nebo zákonných), uvedená v *písm. a) a b)*; ochrana celostátních referend uvedená v *písm. f) a g)*; nebo věci související se soudním ústavním právem uvedeny v *písm. h) a i)*.⁸⁹

Plénum ÚS je usnášeníschopné, pokud je přítomno nejméně deset soudců. Rozhoduje většinou hlasů, avšak v některých případech je třeba kvalifikované většiny hlasů, tj. nejméně devíti.⁹⁰

4.2. Soudce Ústavního soudu a jeho postavení

Ústavní soud má 15 soudců, kteří jsou jmenováni na dobu deseti let a to prezidentem republiky se souhlasem Senátu.⁹¹ Ve smyslu § 4 odst. 1 ZoÚS, je *funkce soudce veřejnou funkcí*. Čl. 84 a 85 Ústavy ČR pak upravují způsob vzniku funkce a podmínky, za kterých je možné soudce do této funkce jmenovat.

Podmínky, které je třeba splnit, aby se občan mohl stát soudcem Ústavního soudu, jsou následující. Je třeba být volitelný do Senátu Parlamentu ČR, tedy dosáhnout nejméně 40 let věku, získat vysokoškolské právnické vzdělání a být zároveň nejméně deset let činný v některém právnickém povolání⁹² a samozřejmě také splňovat podmínku bezúhonnosti. Ta se standardně dokládá jednak výpisem z rejstříku trestů a jednak lustračním osvědčením. A to vše k tomu, aby byla dostatečným způsobem zajištěna nezávislost soudců Ústavního

⁸⁸ Nález Ústavního soudu ČR III.ÚS 495/02 ze dne 4. 3. 2004

⁸⁹ WAGENROVÁ, E.; DOSTÁL, M.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. Zákon o Ústavním soudu s komentářem, Praha ASPI, a.s., 2007, 636 s. ISBN: 978-80-7357-305-8

⁹⁰ Postavení a pravomoci | Ústavní soud. *Ústavní soud České republiky - oficiální webové stránky* [online]. Copyright © Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika [cit. 17.12.2021]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/postaveni-a-pravomoci>

⁹¹ WINTR, J. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 98, ISBN 80-86861-75-9

⁹² Postavení a pravomoci | Ústavní soud. *Ústavní soud České republiky - oficiální webové stránky* [online]. Copyright © Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika [cit. 04.01.2022]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/postaveni-a-pravomoci>

soudu, jsou pro tento účel vybaveni imunitou a nelze je tak stíhat bez souhlasu Senátu Parlamentu ČR, jak je uvedeno v čl. 86 Ústavy.⁹³

Ani v Ústavě ČR ani v ZoÚS nenajdeme přesnou definici pojmu právnické povolání. Samozřejmě půjde v první řadě o ta povolání, jež jsou definována zvláštními zákony např. *zákonem o advokacii, o soudech a soudcích, o státním zastupitelství, notářským řádem, o soudních exekutorech a exekuční činnosti*.⁹⁴

Profesní dráhy současných soudců ÚS ČR byly před jejich jmenováním do funkce různé. Například prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., byl velkou část své kariéry soudcem, naopak JUDr. David Uhlíř, působil více než 20 let v advokacii.⁹⁵ Což je dle autora velmi pozitivní jev.

Právě s ohledem na základní funkci Ústavního soudu jako garanta ústavnosti, mohou být naopak rozdílné profesní dráhy jeho soudců ku prospěchu věci. Přeci jen lidé působící dlouhodobě v jednom oboru, mohou a často i mají určitou profesní slepotu, která může v některých případech vést až k efektu „slonovinové věže“.

Možná i díky tomu se Ústavní soud těší důvěře veřejnosti, která dle průzkumu Ústavu empirických výzkumů STEM, v roce 2019 dosahovala 61 %.⁹⁶

4.3. Řízení před Ústavním soudem

Orgány veřejné moci mohou být v moderní společnosti různými způsoby ovlivňovány, může k tomu docházet prostřednictvím jednotlivců nebo skupin, které prosazují svůj vliv potažmo svoje politické zájmy. V důsledku čehož může dojít k řadě střetů. Často se jedná o střety, které jsou způsobeny nesprávným výkladem, porozuměním nebo nevhodnou aplikací pravidel Ústavy, která může následně vyústit, až k jejímu úmyslnému nebo neúmyslnému porušování.⁹⁷

Samotné řízení před ústavním soudem je upraveno v ZoÚS.⁹⁸ Zahajuje se dnem doručení návrhu Ústavnímu soudu. Možnost podání návrhu je vázaná na splnění podmínek,

⁹³ WINTR, J. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 98, ISBN 80-86861-75-9

⁹⁴ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4., rozšířené. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, str. 539, ISBN 978-80-7380-261-5

⁹⁵ Současní funkcionáři a soudci | Ústavní soud. *Ústavní soud České republiky - oficiální webové stránky* [online]. Copyright © Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci?tx_odjudges%5Bdetail%5D=93&cHash=687dd063fab16c62ac3789312e603b8d

⁹⁶ Důvěra v nejvyšší soudní instituce se oproti loňskému roku mírně snížila | Stem.cz. *Stem.cz | Empirický výzkum pro fungující demokracii* [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/duvera-v-nejvyssi-soudni-institute-se-oproti-lonskemu-roku-mirne-snizila/>

⁹⁷ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4., rozšířené. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, str. 666, ISBN 978-80-7380-261-5

⁹⁸ § 27 – 63 zákona o Ústavním soudu

kteří upravuje zákon. Kromě navrhovatele jsou účastníky, také další zákonem určené subjekty, v návaznosti na příslušný typ řízení.

Dle rozvrhu práce se jednotlivé návrhy přidělí soudcům zpravodajům (*kteří mj. můžou v zákonem stanovených případech sami rozhodnout o odmítnutí návrhu*). Nejsou – li dány důvody pro odmítnutí návrhu, věc se připraví k projednání v plénu nebo senátu. Ústní jednání před Ústavním soudem je v zásadě veřejné. Provádí se dokazování, tak jako u řízení před obecnými soudy. Ve věci samé rozhoduje ÚS ČR nálezem, který se vyhláší vždy veřejně a jménem republiky. Sbírka nálezů a usnesení ÚS ČR je místo, kde nalezneme zveřejněny nálezy ÚS ČR.⁹⁹

ÚS ČR se ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 70/96¹⁰⁰ vyjádřil k otázce závaznosti rozhodnutí ÚS. Ve věci samé rozhoduje ÚS ČR nálezem, který musí být odůvodněn. Tedy co jeho výrok obsahuje a jak ÚS ČR rozhodl. Část odůvodnění obsahuje také právní názor, který je důležitý z toho důvodu, že výrazem či obrazem aplikace Ústavy, LZSP, či odpovídající mezinárodní smlouvy o lidských právech, která má bezprostřední závaznost a přednost před zákonem ve smyslu čl. 10 Ústavy. Vykonatelná rozhodnutí ÚS ČR a závazný pro všechny orgány i osoby, což plyne z čl. 89. odst. 2. Ústavy ČR.

Pokud je názor ÚS ČR nerespektován, jsou vyvolány pochybnosti, zda je ze strany obecného soudu plněná zásada uvedená v čl. 90 Ústavy ČR. Obecný soud by měl hlavně zákonem stanoveným způsobem poskytovat ochranu právům, což má vliv na pocit právní jistoty občanů. Důsledkem demokratické povahy právního státu, je právní jistota občanů, které musí odpovídat i samotné chování právního státu. Kromě toho, že je ve shodě s formálně právními předpisy a musí být také spravedlivé.¹⁰¹

4.4. Způsob jmenování soudců Ústavního soudu v České republice a v Ruské federaci

V této části diplomové práce bych srovnal na základě platných právních úprav v obou zemích způsob jmenování soudců Ústavního soudu.

Návrhy kandidátů na soudce ÚS RF mohou předkládat prezidentovi RF, mj. výbory Rady federace, výbory Státní dumy a dále také, Nejvyšší soud Ruské federace, legislativní

---

⁹⁹ GERLOCH, A.; HŘEBEK J.; ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, str. 218 -221, ISBN 978-80-7380-423-7

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ČR, sp.zn. I. ÚS 70/96, ze dne 18.3.1997

¹⁰¹ JIRÁSKOVÁ; V, SUCHÁNEK; R. *Ústavní právo v judikatuře Ústavního soudu: výběr z nálezů a usnesení*. Praha: Linde, 2007, str. 225 -226. ISBN 978-80-7201-663-1

(reprezentativní) orgány státní moci subjektů RF, federální právní útvary, soudní spolky v RF, celoruské právní komunity a také vzdělávací a vědecké právnické organizace.

O jednotlivých kandidátech na soudce ÚS se hlasuje tajně. Pokud kandidát získá většinu z celkového počtu hlasů senátorů RF, dochází k jeho zvolení soudcem ÚS RF.

V případě, že počet soudců ÚS RF klesne pod osm, návrh na jmenování nového soudce ÚS předloží prezident RF, Radě federace do jednoho měsíce ode dne, kdy se uvolnilo místo po předchozím soudci.¹⁰²

Podle legislativy platné v ČR, je ryze na úvaze prezidenta republiky, koho považuje za vhodnou osobu a koho následně navrhne Senátu, aby byl jmenován soudcem ÚS ČR, k čemuž je samozřejmě nutný i souhlas navrhované osoby. Je zřejmé, že soudce ÚS ČR jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu, což plyne z čl. 84 odst. 2 Ústavy ČR.

Kancelář prezidenta republiky následně adresuje Senátu žádost o vyslovení souhlasu se jmenováním soudce ÚS ČR, kdy samotná žádost je prostřednictvím předsedy Senátu postoupena organizačnímu výboru, který ji rozesílá všem senátorským klubům a také senátorům. Projednávání se odehrává ve dvou výborech, jednak ve Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice a také v Ústavně – právním výboru, který je v postavení výboru garančního. Na pořadu schůze Senátu, na kterém je žádost zařazena, dochází k samotnému hlasování. Je možné, aby hlasování proběhlo veřejně nebo tajně, o tom jakým způsobem proběhne, je hlasováno ještě předtím, než se hlasuje o samotné žádosti. Aby byl prezidentem navržený kandidát zvolen soudcem ÚS ČR, musí získat nadpoloviční většinu hlasů přítomných senátorů.¹⁰³

Pokud by náhodou ze strany Senátu došlo nečinnosti, jako obrana před ní slouží § 6 odst. 2 ZoÚS, ve kterém je uvedeno: „*Není-li souhlas podle odst. 1¹⁰⁴ dán do 60 dnů poté, kdy si jej prezident republiky vyžádal, jen proto, že Senát v uvedené lhůtě o této věci nehlasoval, platí, že k jmenování soudce Senát souhlas dal.*“

---

¹⁰² Čl. 9 Federální ústavní zákon z 21.7.1994, číslo 1 – FKZ – „O Ústavním soudu Ruské federace“

¹⁰³ Richterová, J. *Jmenování soudců Ústavního soudu ČR – politika nebo právo?* Brno, 2006, Diplomová práce. Masarykova univerzity, Právnická fakulta, Katedra ústavního práva a politologie. s. 18-21, Vedoucí práce. doc. JUDr. Jiří Kroupa CSc, Datum obhajoby 9.5.2006

¹⁰⁴ Dle § 6 odst.1, zákona o Ústavním soudu platí, že „*Prezident republiky si vyžádá od Senátu souhlas ke jmenování soudce*“

5. Rozhodčí soudnictví v České republice

Rozhodčí řízení řadíme do systému alternativního řešení sporů. Jeho fungování má zásadní význam, a to s ohledem na neustálý a dynamický rozvoj obchodních, hospodářských a jiných podnikatelských aktivit.¹⁰⁵

5.1. Podstata rozhodčího soudnictví

Volbou k soudnímu řízení jsou, řízení smířčí (*konciliace*), zprostředkování (*mediace*) a právě rozhodčí řízení, které souhrnně označujeme jako alternativní způsoby řešení sporů. V ČR ovšem neexistuje soustava rozhodčích soudů jako taková, jelikož hlavním znakem soudní soustavy je, že je tvořena souhrnem všech soudů, spjatých mezi sebou vztahy uskutečňující soudnictví.

Samotnou podstatou rozhodčího soudnictví, je přenesení projednávání a rozhodování určitých sporů, ze soudů na rozhodce, kterými jsou fyzické osoby vybírané ad hoc nebo na zvláštní stálé rozhodčí soudy. V rozhodčím řízení je stejně jako v řízení soudním, také poskytována ochrana určitým subjektivním soukromoprávním vztahům.

Výrazným rysem rozhodčího řízení je dobrovolnost, jež se projevuje tím, že k němu účastníci řízení přistupují z vlastní vůle a to nejčastěji na základě písemné smlouvy uzavřené spornými stranami.¹⁰⁶

Známe v zásadě dva druhy rozhodčích soudů. Jednak ty vytvořené ad hoc pro konkrétní účel, a dále se můžeme setkat s rozhodčím řízením institucionalizovaným, které probíhá před stálými rozhodčími soudy. Rozhodčí soudy můžeme rozdělit jak na ty obecné, které jsou určeny pro projednávání a rozhodování všech civilních sporů a dále specializované, které slouží toliko pro určitý druh sporu. Byť není obecnou podmínkou pro výkon funkce rozhodce právníké vzdělání, ve velké části sporů je to bezpochyby výhodou a není tak proto neobvyklé, že činnost rozhodce vykonávají i někteří advokáti.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 118. ISBN 978-80-7380-044-4

¹⁰⁶ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, str. 71 - 72, ISBN 80-86851-39-7

¹⁰⁷ Činnost rozhodce – ROWAN LEGAL. ROWAN LEGAL – Advokátní kancelář Praha, Brno, Bratislava, Riga [online]. Copyright © 2022 ROWAN LEGAL. Všechna práva vyhrazena. [cit. 22. 12. 2021]. Dostupné z: <https://rowan.legal/o-nas/cinnost-rozhodce/>

5.2. Vztah soudního a rozhodčího řízení

Soudní řízení se odehrává před obecnými soudy, kdežto řízení rozhodčí, je vedeno buď v ad hoc řízení před rozhodci, potažmo před stálými rozhodčími soudy. S ohledem na to že se jedná o dvě na sobě nezávislá řízení, nemohou obecné soudy do rozhodčího řízení zasahovat. Funkce obecných soudů tak spočívá zejména v kontrole, která jim dává možnost zrušit rozhodčí nález.¹⁰⁸ Právní úpravu upravující vztahy soudního a rozhodčího řízení, nalezneme na dvou místech, a to jak v § 106 OSŘ, tak i v § 30 ZRŘ.

Kromě zmíněné funkce kontrolní mají obecné soudy také funkci pomocnou a to ve vztahu ke stranám i rozhodcům, kdy konkrétní činnosti upravuje ZRŘ.

Třetí úlohou, vyplývající z § 29 odst. 2. ZRŘ, kterou můžeme charakterizovat jako úlohu administrativní, mají rozhodci v rozhodčím řízení ad hoc. Musí do třiceti dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat okresnímu soudu do úschovy, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, rozhodčí nález, který je opatřený doložkou právní moci a spolu s ním veškeré listiny, prokazující průběh rozhodčího řízení.

Řízení rozhodčí i řízení nalézací, jsou dva samostatné druhy civilní procesu, které však mají společné principy a instituty, které platí pro oba z nich:

- Nezávislé a nestranné rozhodování,
- Rovné postavení stran,
- Strany mají právo navrhnout důkazy.

Významnou úlohou pro rozhodčí řízení i vlastní rozhodování rozhodců, je také judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího soudu.¹⁰⁹

5.3. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

Ještě výrazněji než v tuzemském rozhodčím řízení se jeho výhody projevují na mezinárodní úrovni, ve srovnání se soudním řízením před obecnými soudy. Je třeba si ovšem uvědomit, že výhody nebudou platit, bude - li zejména žalovaný činit obstrukce. Jeho největší benefity jsou pak v zásadě tyto:

a) **Neformálnost.** U té záleží na dohodě stran, zda jejich spor bude rozhodovat jeden rozhodce nebo tříčlenný rozhodčí senát. Velká volnost, která je sporným stranám v rozhodčím řízení daná, však není neomezená. V § 18 ZRŘ jsou kogentně stanovena

¹⁰⁸ § 31 zákona o rozhodčím řízení

¹⁰⁹ RŮŽIČKA, K.; FRINTOVÁ, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před RS při HK ČR a AK ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, str. 20-21, ISBN: 978-80-7380-745-0

pravidla, dle kterých mají strany v řízení rovné postavení a musí jím být dána možnost k uplatnění jejich práv.

b) **Jednoinstančnost.** Chápeme tak, že pokud je rozhodčí nález doručen, nepodléhá dále žádnému odvolání. Neplatí to absolutně a strany se mohou dohodnout, že rozhodčí nález bude podléhat přezkumu ze strany jiných rozhodců. V zásadě je však rozhodčí řízení, řízením jednoinstančním, tedy vydáním rozhodčího nálezu řízení končí.

c) **Doba projednávání věci.** Vedle již zmíněných neformálnosti a jednoinstančnosti, je nespornou výhodou také rychlost. Vliv na délku řízení má také nápad, který je oproti obecným soudům menší, což ve výsledku vede k tomu, že rozhodnutí je zpravidla vydáno v řádu měsíců. Stále rozhodčí soudy mají pravidla, které dokonce umožňují stanovení lhůty, do které musí rozhodci rozhodčí nález vydat. Nebo existuje tzv. urychlené rozhodčí řízení, tedy takové, ve kterém je vydáván nález v určité lhůtě, což může mít za následek, který povede sporné strany k věcnému řešení jejich sporu.¹¹⁰

d) **Neveřejnost.** Slouží jako nástroj pro ochranu obchodního tajemství, zachování reputace a zajišťuje, aby se o jejich sporu nedozvěděli konkurenti. Ústní jednání je neveřejné, což je výrazný rozdíl oproti jednání před obecnými soudy, byť i tam existují případy, kdy za zákonem stanovených podmínek může být veřejnost z projednávání věci vyloučená.¹¹¹ Kromě neveřejnosti jednání jsou neveřejné i rozhodčí nálezy. Samozřejmě je přípustné, aby si sporné strany sjednaly opak. Zde je vidět patrný rozdíl oproti stavu projednávání věci před arbitrážními soudy v RF.¹¹² V zákoně „*O arbitrážním řízení RF*“, je přímo uvedeno v jeho čl. 11, že projednávání věcí před arbitrážními soudy je veřejné.

e) **Strany mají vliv na výběr rozhodců.** Výběr rozhodců mají ve své moci strany. Ty rozhodují, kdo bude jejich spor rozhodovat a jaký bude počet rozhodců. Právnícké vzdělání se však od rozhodců ze zákona nevyžaduje. Je běžné, že například spory, které se týkají kvality stavby, budou rozhodovány stavebně technickým odborníkem. I zde, vidíme rozdíl oproti řízení před obecnými soudy, kde se soudce, který bude ve věci rozhodovat, určuje na základě rozvrhu práce.

f) **Náklady řízení.** Každé soudní řízení, ať již před obecnými nebo rozhodčími soudy je spojeno s výdaji určité povahy. Náklady můžeme rozdělit na všeobecné, tedy ty, které

---

¹¹⁰ Urychlené řízení (tzv. Expedited procedure) před | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 04.01.2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/urychlene-rizeni-tzv-expedited-procedure-pred-rozhodcim-%20%20%20%20%20soudem-pri-hospodarske-a-agrarni-komore-cr-109754.html>

¹¹¹ § 116 odst. 2, 3, 4, občanského soudního řádu

¹¹² Federální zákon z 20.07.2002, číslo 95 – FZ „Arbitrážní řád Ruské federace“

vznikají v souvislosti s činností soudní soustavy (u soudů obecných), nese je stát a jsou součástí státního rozpočtu, dále náklady zvláštní, které vznikají účastníkům řízení a dalším osobám.

K nižším nákladům v rámci rozhodčího řízení přispívá skutečnost, že rozhodčí řízení je, jak jsem již zmínil, až na výjimky jednoinstanční, účastník řízení nemusí být zastoupen advokátem, kdežto v řízení před Nejvyšším soudem ČR a Ústavním soudem ČR, zastoupen být musí. Strany samy v rámci rozhodčího řízení ad hoc stanoví odměnu rozhodcům. V případě řízení před obecnými soudy se výše soudních poplatků řídí ustanoveními příslušného zákona a jeho přílohou.¹¹³

g) **Jednodušší vymahatelnost rozhodčích nálezů.** Na mezinárodní úrovni problematiku výkonu rozhodnutí, vydaných na území jednoho státu na území jiného státu upravuje Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 (Newyorská úmluva). Celkem 157 států je smluvně vázáno Newyorskou Úmluvou. K tomu, aby byly splněny podmínky pro uznání a výkon rozhodčího nálezů, je třeba, aby oprávněný dodal originál rozhodčí smlouvy a rozhodčího nálezů nebo jejich úředně ověřené kopie.

I rozhodčí řízení má své nevýhody. Jako první z nich můžeme zmínit případ, kdy ani rychlost rozhodčího řízení nemusí pomoci, pokud dlužník nemá majetek ať již v ČR nebo v zahraničí. Rozhodci jsou z velké části závislí na ochotě stran spolupracovat, jsou soukromými osobami a nemají tak žádnou donucovací pravomoc. Rizikem pro sporné strany se může stát skutečnost, kdy bude rozdílná úprava arbitrability ve státě, kde se rozhodčí řízení koná a ve státě, ve kterém se bude žádat o uznání a výkon rozhodnutí.¹¹⁴

5.4. Druhy rozhodčích řízení

Rozhodčí řízení můžeme rozdělit do několika skupin. Ve vztahu k tématu této diplomové práce je klíčové dělení na fakultativní a obligatorní.

5.4.1. Fakultativní a obligatorní rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení, pro jehož platnost, je nutná uzavřena rozhodčí smlouva, je rozhodčím řízením fakultativním, které je jediným druhem rozhodčího řízení, které v současné době existuje v České republice.

---

¹¹³ zákon č. 594/1991 Sb. o soudních poplatcích

¹¹⁴ RŮŽIČKA, K.; FRINTOVÁ, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před RS při HK ČR a AK ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, str. 29 -33, ISBN 978-80-7380-745-0

Obligaturní rozhodčí řízení je zahájeno podáním žaloby k rozhodci nebo stálému rozhodčímu soudu a to na základě ustanovení vnitrostátního právního předpisu nebo rozhodčí smlouvy. V minulosti, za doby existence RVHP ¹¹⁵, probíhalo na našem území obligaturní rozhodčí řízení ve sporech mezi hospodářskými organizacemi členských států.

5.4.2. Ad hoc a institucionální rozhodčí řízení

U ad hoc řízení neexistuje žádná listina rozhodců ani jejich seznam, ze kterého by si strany museli některého z nich zvolit. Soud stranami stanovený nebo strany sami si vytvářejí pravidla pro projednávání konkrétního sporu. Volba rozhodců, ani volba procesních pravidel však nesmí být zcela libovolná a strany musí dodržovat právní normy toho státu, kde má řízení probíhat.

Institucionální rozhodčí řízení, může probíhat před stálými rozhodčími soudy. Přesněji rozhodčími soudy, které mají své sídlo, statut, statutární orgány, které jednájí jeho jménem, pravidla (*правила*), ¹¹⁶ pravidla o nákladech rozhodčího řízení a sazebník poplatků. Výhody institucionálního rozhodčího řízení ve srovnání s ad hoc rozhodčím řízením jsou následující. ¹¹⁷

- Strany mají jednodušší volbu rozhodců z listiny rozhodců a mohou si tak vybrat rozhodce, ke kterému mají nějaký vztah
- Strany však zároveň mají výrazně snížený prostor pro procesní taktiku.

Rozdělení rozhodčích soudů:

- Mohou rozhodovat všechny spory,
- Rozhodují spory z mezinárodního obchodního styku,
- Pouze konkrétní spory z určité oblasti, ¹¹⁸

5.4.3. Další druhy rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení můžeme dále rozdělit podle:

---

¹¹⁵ RVHP = Rada vzájemné hospodářské pomoci, byla mezinárodní organizací se sídlem v Moskvě, která existovala v letech 1949 až 1991.

¹¹⁶ U rozhodčích soudů v Ruské federaci

¹¹⁷ RŮŽIČKA, K.; FRINTOVÁ, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před RS při HK ČR a AK ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, str. 34 -35, ISBN 978-80-7380-745-0

¹¹⁸ Námořní rozhodčí komise při Hospodářsko - průmyslové komoře RF (MAK), Specializovaný rozhodčí soud pro námořní přepravu, [cit. 04.01.2022]. Dostupné z <https://mac.tpprf.ru/ru/>

a) Vnitrostátní a mezinárodní. U vnitrostátních řízení probíhají mezi vnitrostátními subjekty, podle vnitrostátních předpisů upravujících rozhodčí řízení. Pro mezinárodní rozhodčí řízení platí, že rozhodujícím je, „mezinárodní prvek“, ať již jde o subjekty nebo předmět sporu.

b) Tradiční a online rozhodčí řízení. Tradiční řízení, je takové řízení, kde jsou podání učiněná v písemné podobě, strany se osobně účastní ústního jednání a doručuje se prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb. Online řízení probíhá prostřednictvím moderních komunikačních kanálů. Samozřejmě v online řízení již není prostor pro aplikaci zásady ústnosti. Příkladem takového řízení, jak níže uvádím, může být řízení před The Court of Arbitration for Sport.¹¹⁹

c) Další druhy rozhodčího řízení. Sem můžeme zařadit např. sportovní arbitráže. Zmínit můžeme Sbor rozhodců FAČR¹²⁰, který nedávno projednával velmi zajímavý spor fotbalisty Martina Haška proti fotbalovému klubu AC Sparta Praha. V listopadu letošního roku proběhlo slyšení sporných stran u Mezinárodní sportovní arbitráže (CAS),¹²¹ kam se Martin Hašek odvolal. Zajímavostí je, že toto slyšení proběhlo online, bez nutnosti osobní účasti sporných stran.

5.4.4. Inkompatibilita funkce soudce a rozhodce

Na závěr této kapitoly si dovoluji malou úvahu. Vystává tak otázka, zda by nejlepšími rozhodci nebyli soudci obecných soudů? Jsou to profesionálové v projednávání a rozhodování sporů, v jednání se spornými stranami a osoby znalé práva, byť samotný požadavek na právnické vzdělání, není u rozhodců v rozhodčím řízení vyžadován. Soudci jsou dle ZSS omezeni v možnosti vykonávat jinou výdělečnou činnost, s výjimkou úzké skupiny aktivit. Z této interpretace je zřejmé, že souběh funkce soudce a rozhodce, náš právní řád neumožňuje.

Nabízí se samozřejmě možnost bezplatného výkonu funkce rozhodce, což je sám o sobě složitý právní problém, na který existují nejednotné názory.¹²² Osobně se domnívám,

¹¹⁹ RŮŽIČKA, K.; FRINTOVÁ, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před RS při HK ČR a AK ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, str. 35 -37, ISBN 978-80-7380-745-0

¹²⁰ FAČR= Fotbalová asociace České republiky

¹²¹ CAS = The Court of Arbitration for Sport, je mezinárodní arbitrážní orgán pro řešení sportovních sporů, sídlící ve švýcarském Lausanne.

¹²² K otázce neslučitelnosti funkce rozhodce s jiným | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírkou zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 31.12.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-neslucitelnosti-funkce-rozhodce-s-jinymi-funkcemi-96679.html>

že by to vhodné nebylo a to s ohledem k tomu, že by taková činnost mohla vyvolat dojem v narušení důvěry v rozhodování soudů.

Obdobná úvaha by se dala aplikovat i na soudce v Ruské federaci. Ty jsou omezeny dvěma právními předpisy, „Kodexem soudcovské etiky“ (*Кодекс судейской этики*)¹²³ a zákonem „O postavení soudců v Ruské federaci“¹²⁴. S ohledem k tomu, že soudci v RF mají zakázanou podnikatelskou a jinou výdělečnou činnosti, včetně rozsáhlé správy vlastního majetku, je taktéž vyloučeno, aby soudce arbitrážního soudu byl zároveň rozhodcem rozhodčího soudu (*примеющийся суд*) v Ruské federaci, což vyplývá z obou uvedených předpisů.

---

¹²³ Kodex soudcovské etiky, schválen na všeruském sjezdu soudců, z 19.12. 2012 (ve znění 8.12.2016)

¹²⁴ Federální ústavní zákon z 26.06.1992, číslo 3132 – FKZ „O postavení soudců v Ruské federaci“

6. Judikatura ESLP a Ústavního soudu České republiky, včetně a postoje mezinárodních organizací ve vztahu k dodržování základních lidských práv v Ruské federaci

6.1. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1015/14

Případ se týkal občanů RF žijícího v ČR na základě povolení k trvalému pobytu, kde se také věnoval své podnikatelské činnosti. V roce 2012, podala Generální prokuratura RF žádost jeho vydání k trestnímu řízení (stěžovatel se měl dopustit trestného činu podvodu), které proti němu vedly orgány Republiky Dagestán, tedy jednoho ze subjektů RF. Samotná žádost o vydání se opírala o Evropskou úmluvu o vydávání.¹²⁵ Vrchní soud v Praze následně rozhodl, že vydání přípustné je, proti čemuž podal stěžovatel ústavní stížnost, které Ústavní soud vyhověl, a to nálezem sp. zn. III. ÚS 1354/13, ze dne 11. září 2013. V návaznosti na tento nález, si Vrchní soud v Praze vyžádal doplnění extradičních materiálů a následně zrušil usnesení Městského soudu v Praze o nepřipustnosti vydání stěžovatele. Stěžovatel se tak znovu obrátil na ÚS ČR se stížností s tím, že nesprávným posouzením otázky přípustnosti vydání, ze strany Vrchního soudu v Praze, mělo dojít k porušení jeho výše uvedených základních práv a svobod.

ÚS ČR, tak ve shora uvedeném nálezu dospěl k závěru: *„Podle § 393 písm. k) trestního řádu bylo vydání osoby do cizího státu nepřipustné, jestliže byla důvodná obava, že by trestní řízení v dožadujícím státě neodpovídalo zásadám čl. 3 a 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, nebo trest odnětí svobody uložený nebo předpokládaný v dožadujícím státě by nebyl vykonán v souladu s požadavky čl. 3 Evropské úmluvy o vydávání. Ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí, ze které vycházel vrchní soud, vyplývá, že i když jsou v Ruské federaci ve vztahu k trestnímu řízení formálně zajištěna základní práva podle čl. 3 a 6 Evropské úmluvy o vydávání, v praxi nejsou ojedinělé případy, kdy dochází s ohledem na nejrůznější zájmy k manipulaci trestního řízení, včetně soudního procesu. Podle dokumentů nevládních organizací, které uvedená zpráva také shrnuje, existuje velká pravděpodobnost, že vydaná osoba nebude mít přístup ke kompetentnímu a nezávislému soudu a bude neprávem odsouzena; vyloučit nelze ani nebezpečí ztráty života.*

Možnost, že v případě trestního stíhání dojde ke flagrantnímu odepření spravedlnosti, je zde natolik intenzivní, že je povinností obecných soudů v každém konkrétním případě pečlivě zvažovat, zda trestní stíhání, pro které má k vydání dojít, má rozumný základ a zda žádost a s ní spojené extradiční materiály dostatečným způsobem eliminují riziko jeho případné

¹²⁵ Evropská úmluva o vydávání ze dne 13. 12. 1957, vyhlášená pod č. 549/1992 Sb.

vykonstruovanosti. Podle názoru Ústavního soudu tomu tak v daném případě nebylo, neboť zjištění, na nichž je žádost o vydání stěžovatele založena, k prokázání rozumného základu jeho trestního stíhání zjevně nepostačují.“¹²⁶

Ze shora uvedeného tedy vyplývá, že ÚS ČR na základě zprávy Ministerstva zahraničních věcí ČR, (v níž se poukazuje mj. na nerespektování základních práv podle čl. 3 a 6 Úmluvy v praxi ruských soudů a orgánů činných v trestním řízení), což potvrzují i zprávy nevládních organizací (jako Amnesty International nebo Freedom House), podle kterých může dojít k tomu, že osoba bude neprávem odsouzena a nebude mít přístup k nezávislému soudu.¹²⁷

6.2. Rozsudky ESLP

6.2.1. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Shiksaitov proti Slovensku

ESLP v tomto rozsudku konstatoval porušení čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Na stěžovatele byl v tomto případě dne 12. července 2007 soudem v RF vydán mezinárodní zatykač, který vydal okresní soud v Grozném v Čečenské republice, pro skutek, který byl kvalifikován jako trestný čin terorismu. Stěžovateli byl mezitím ve Švédsku v roce 2011 udělen azyl, jehož důvodem bylo pronásledování v RF pro jeho politické názory. Následně byl stěžovatel v lednu 2015 slovenskými orgány zachycen, když se pokoušel překročit hranice s Ukrajinou.

Ve shora uvedené věci byl dne 10. prosince 2020 vydán rozsudek a v něm: „*Senát první sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že navzdory statusu uprchlíka, který byl stěžovateli přiznán ve Švédsku, byly slovenské orgány oprávněny stěžovatele zajistit za účelem jeho extradice do Ruské federace. Jelikož však v řízení nepostupovaly s náležitou péčí, trvalo zajištění nepřiměřeně dlouho, čímž došlo k porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy. Soud dále konstatoval, že jelikož stěžovatel neměl dle vnitrostátního práva ani před, ani po rozsudku Soudu právo na odškodnění za protiprávní zbavení svobody, došlo k porušení čl. 5 odst. 5 Úmluvy.*“¹²⁸

---

¹²⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1015/14, ze dne 23.8.2016

¹²⁷ Tamtéž

¹²⁸ Rozsudek ESLP ve věci č. 56751/16 a 33762/17 – Shiksaitov proti Slovensku, ze dne 10. prosince 2020

6.2.2. Rozsudek ESLP ve věci Bayev a ostatní proti Rusku

V tomto případě se jednalo o stížnost tří lidskoprávních aktivistů, kteří aktivně vystupovali za práva sexuálních menšin. S ohledem na zavedení zákazu propagace homosexuality, dalších tzv. „netradičních“ vztahů se rozhodli zúčastnit poklidné a tiché demonstrace na podporu příslušníků LBGT. Aktivisté za tuto činnost obdrželi pokutu v řádu desítek eur. Dva z aktivistů se rozhodli obrátit k ruským soudům, včetně ÚS RF. Ty se však neztotožnily s jejich tvrzením, že příslušná právní úprava, zakazující propagaci homosexuality je v rozporu s právem na svobodu projevu.

V návaznosti na to ESLP ve svém rozsudku potvrdil: *„Že vnitrostátní právní úprava RF zakazující propagaci homosexuality a dalších netradičních sexuálních svazků před nezletilými je v rozporu s právem na svobodu projevu chráněným článkem 10 Úmluvy a v rozporu se zákazem diskriminace zakotveným v článku 14 Úmluvy.“*¹²⁹

I na tomto případě je vidět, jak jsou v RF porušována základní práva garantovaná Úmluvou, ať již se jedná o svobodu projevu (čl. 10 Úmluvy) nebo zákaz diskriminace uvedený v (čl. 14. Úmluvy).

6.3. Postoje mezinárodních organizací k otázkám dodržování základních práv v Ruské federaci

Další z případu porušení Úmluvy se týkal věci Anchugov a Gladgov proti Rusku. Ač Ústava RF ve svém čl. 32.3 uvádí že: *„Volit ani být voleni nemohou občané, kteří jsou soudem prohlášeni za nesvéprávné, kteří se nachází v místech dlouhodobého léčení nebo jsou ve výkonu trestu odnětí svobody“*.

ESLP shledal, že automatický zákaz volebního práva pro ruské vězně je v rozporu s Dodatkovým Protokolem č. 1, konkrétně s jeho čl. 3 (právo na svobodné volby).¹³⁰

Na to ÚS RF vydal rozhodnutí, ve kterém mj. konstatoval, že s ohledem k tomu S.B. Anchugov i B.M Gladov byli oba odsouzeni za spáchání zvláště závažného zločinu k trestu odnětí svobody v délce patnácti let, nejde o porušení principu přiměřenosti. Nelze se tak

¹²⁹ Rozsudek ESLP ve věci č. 67667/09 Bayev a ostatní proti Rusku, ze dne 20. června 2017

¹³⁰ Russian Federation: Russia must respect its international obligations, not defy the European Court of Human Rights - Amnesty International. 302 Found [online]. Copyright © 2022 Amnesty International [cit. 16.01.2022]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur46/3928/2016/en/>

přiklonit k tomu, že by oba odsouzení byli „oběťmi“ a nejde tak dle ÚS RF o porušení Dodatkového Protokolu č. 1, týkajícího se práva na svobodné volby.¹³¹

Také na základě usnesení Evropského parlamentu o zatčení Alexeje Navalného můžeme vidět, jakým způsobem dochází k porušování lidských práv, včetně práva na soudní ochranu v RF. K samotnému zatčení Alexeje Navalného došlo dne 17.1.2021 při jeho přeletu z Německa, kde se léčil z otravy, která mu byla způsobena na palubě letadla při letu z Tomsku do Moskvy. O den později, byl vyslechnut na policejní stanici, aniž by mu bylo umožněno setkat se se svým právním zástupcem. V současné době si odpykává tři a půlletý nepodmíněný trest za spáchání trestného činu zpronevěry.

Ze strany Evropského parlamentu došlo k potvrzení, že na území RF se zhoršuje stav ohledně lidských práv a tamní orgány se snaží umlčet svobodu slova a omezovat svobodu shromažďování.¹³²

---

¹³¹Rozhodnutí Ústavního soudu Ruské federace o tom, zda výkon rozhodnutí ve věci rozsudku ESLP „*Ančugov a Gladkov proti Rusku*“ ze dne 4. července 2013, je v souladu s Ústavou RF, v souvislosti se žádostí Ministerstva spravedlnosti Ruské federace, ze dne 19.4.2016

¹³² Texts adopted - The arrest of Aleksei Navalny - Thursday, 21 January 2021. [online]. Copyright © European Union, 2021 [cit. 16.01.2022]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0018_EN.html

7. Organizace soudní soustavy v Ruské federaci

Pro pochopení fungování principů organizace ruské soudní soustavy a fungování soudů, je na úvod vhodné, alespoň stručně se seznámit se subjekty Ruské federace a jejich členěním. Řadu principů mají obě soudní soustavy velmi podobnou, avšak nejen z hlediska rozdílné rozlohy, historického vývoje a administrativně správního členění, se v ní vyskytují některé odlišnosti.

7.1. Administrativně správní členění Ruské federace

Jelikož je Ruská federace rozlohou největší stát na světě, který je zároveň federací, je tak důležité vymezit jednotlivé základní pojmy, které se týkají jejího administrativně správního členění.

Ruskou federaci dle Ústavy RF tvoří 85 subjektů¹³³, tedy:

- 46 oblastí,
- 22 republik,¹³⁴
- 9 krajů,
- 3 města federálního významu (Moskva, Sankt-Petěrburg, Sevastopol),¹³⁵
- 4 autonomní okruhy,
- 1 autonomní oblast (Židovská autonomní oblast).¹³⁶

Všechny subjekty RF dělíme do osmi federálních okruhů. Nejdříve jich bylo na základě Rozhodnutí prezidenta RF,¹³⁷ zřízeno sedm:

- Centrální,
- Jižní,
- Severozápadní,
- Dálnévýchodní,
- Sibiřský,
- Uralský,
- Povolžský.

---

¹³³ Dle čl. 65 Ústavy Ruské federace má RF 85 subjektů, s ohledem k tomu, že Česká republika neuznává anektována území Krym a Sevastopol, může být někde uveden počet výsledný subjektů 83

¹³⁴ Republika Krym není Českou Republikou přiznaná

¹³⁵ Sevastopol je součástí republiky Krym, kterou ČR nepřiznává a stále ji považuje za součást Ukrajiny

¹³⁶ Čl. 65 Ústavy Ruské federace

¹³⁷ Rozhodnutí prezidenta RF ze dne 13. 5. 2000 č. 849 „O pravomocném zástupci prezidenta RF ve federálním okruhu“

A následným rozhodnutím prezidenta RF,¹³⁸ byl z Jižního federálního okruhu vyčleněn osmý, tedy Severokavkazský federální okruh, přičemž každý z nich má své administrativní centrum.

Všechny subjekty RF jsou tak rozděleny do osmi federálních okruhů. Ústavní pravomoci prezidenta RF na území federálního okruhu realizuje jeho pravomocný zástupce. Dle Ústavy RF není federální okruh subjektem administrativního dělení RF a samotné zřízení okruhů vychází z bývalého vojenského okružního členění. Pro představu uvádím, že v RF je více než 1100 měst a patnáct z nich čítá více než jeden milion obyvatel.¹³⁹

7.2. Dělbba moci v Ruské federaci

Neméně důležité, jako administrativně správní členění RF je pochopení dělby moci v RF.

Federální shromáždění RF (dvoukomorový parlament v RF) má tak jako Parlament v ČR dvě komory. Horní komorou Federálního shromáždění RF, je Rada federace Federálního shromáždění RF (*Совета Федерации Федерального собрания Российской Федерации*) a dolní komoru je Státní дума Federálního shromáždění RF (*Государственная Дума Федерального собрания Российской Федерации*).

Do pravomoci Rady federace Federálního shromáždění RF patří mj. schvalování zákonů přijatých Státní dumou RF. Státní дума RF může např. měnit hranice subjektu RF nebo schvaluje prezidentské dekrety.¹⁴⁰

Výkonná moc v RF patří vládě (tedy kolektivnímu orgánu). Ta ji vykonává pod vedením prezidenta RF.¹⁴¹

Prezident RF určuje základní směřování domácí a zahraniční politiky a má řadu pravomoci, které bychom přiřadili k moci výkonné, avšak dle Ústavy RF stojí mimo klasickou dělbu moci, což je viditelný rozdíl oproti stavu v ČR. Dle čl. 80 Ústavy RF je prezident RF hlavou státu, dále je garantem Ústavy RF, garantem práv a svobod člověka a

---

¹³⁸ Rozhodnutím prezidenta RF ze dne 19. 1. 2010 č. 82 „O úpravě seznamu federálních okruhů“

¹³⁹ Souhrnná teritoriální informace Rusko, Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Moskvě (Ruská federace) ke dni 25.5.2019, [online]; [cit. 18.12.2021], Dostupné z [http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/01/10/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Rusko%20-%20Souhrna%20teritorialni%20informace%20-%20202019.093035543.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/01/10/Nahled%20STI%20(PDF)%20Rusko%20-%20Souhrna%20teritorialni%20informace%20-%20202019.093035543.pdf)

¹⁴⁰ Алексеева Т. А. и др.; под общ. ред. В. С. Комаровского. Политология : учебник (Учебники Российской академии государственной службы при Президенте Российской) - 2-е изд., доп. и перераб. - Москва : Изд-во РАГС, 2006. str. 248 - 251. ISBN 5-7729-0172-9

¹⁴¹ Čl. 110 Ústavy Ruské federace

občana. Je tak zřejmé, že pozice prezidenta RF je velmi silná, což je již historická tradice z dob carského Ruska a období SSSR.

Pro určení politického režimu v RF je důležitý jednak způsob dělby moci ve státě, jednak povaha vzájemných propojení vztahů a závislosti mezi legislativními a exekutivními institucemi. RF tak řadíme mezi poloprezidentské nebo poloprezidencialismu se blížíci režimy.¹⁴²

Pro srovnání je moc výkonná v ČR upravena v čl. 54 - 80 Ústavy ČR. Náleží tedy vládě, jako vrcholnému orgánu moci výkonné odpovědné Poslanecké sněmovně, dále náleží prezidentu ČR, ministerstvům a jiným ústředním orgánům státní správy a státnímu zastupitelství.

7.2.1. Zákonodárná iniciativa v Ruské federaci

První fází legislativního procesu je zákonodárná iniciativa. V RF disponuje zákonodárnou iniciativou celkem 718 subjektů, náleží mj. prezidentu RF, Radě federace RF, členům Rady federace RF, poslancům Státní dumy, zákonodárným (zastupitelským) orgánům subjektům RF, Ústavnímu soud RF a Nejvyššímu soudu RF.¹⁴³

Pro srovnání s ČR se musíme podívat do čl. 41 Ústavy ČR, kde je v odst. 2. uvedeno, že návrh zákona může podat, vláda, Senát, poslanec, skupina poslanců a zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku.

Opravdu silnou pozici prezidenta v RF pouze zdůrazňuje skutečnost, že má zákonodárnou iniciativu. Když vidíme, kolik nejasností může vyvolat interpretace ústavních pravomocí prezidenta ČR, je za mě jen dobře, že u nás se snad o jejich rozšíření směrem k možnosti podávat návrhy zákonů ani neuvažuje.

---

¹⁴² KUBÁT; M. *Postkomunismus a demokracie: politika ve středovýchodní Evropě*. Praha: Dokořán, 2003. Bod (Dokořán). str. 46 - 49. ISBN 80-86569-47-0

¹⁴³ Алексеева Т. А. и др.; под общ. ред. В. С. Комаровского. *Политология : учебник (Учебники Российской академии государственной службы при Президенте Российской Федерации) - 2-е изд., доп. и перераб.* - Москва : Изд-во РАГС, 2006. str. 245. ISBN 5-7729-0172-9

8. Právní principy soudnictví v Ruské federaci

Ve filozofickém kontextu, je pojem princip vykládán jako základní etická norma. Můžeme jej také definovat jako „zásadu“, nebo jako obecný základní zákon, z něhož lze odvodit jiné zvláštní zákony, jimiž se řídí.¹⁴⁴

8.1. Systém ústavních principů soudní moci

Ústavní principy patří mezi základní prameny soudnictví, které ovlivňují jeho organizaci a strukturu. Jsou úzce spjaty jednak se zmíněnými ústavními principy států a práva a zároveň vytváří v souhrnu ideový základ pro státoprávní fungování Ruské federace.

Smyslem ústavních principů je zajištění nezávislého a efektivního fungování soudnictví, zákonnost a spravedlnost při řešení soudních sporů, ochrana člověka a občana, společnosti jako celku a zachování sociálního smíru a stability. V současném systému ústavního práva v RF, lze rozlišit dva hlavní směry směřování ústavních principů.

Do první skupiny spadají obecné ústavní principy organizace a činnosti státní moci, včetně její soudní složky. Do této skupiny patří:

- princip ústavnosti a zákonnosti,
- nadřazenost Ústavy Ruské federace a její přímá aplikovatelnost,
- úcta k právům a svobodám člověka jako nejvyšší hodnota,
- princip federalismu,
- princip rovnosti, aj.¹⁴⁵

Do druhé skupiny patří základní principy, které upravují specifika organizace a fungování soudnictví, jako jedné ze složek státní moci, jehož úpravu nalezneme v Ústavě RF.¹⁴⁶

Jedná se o základní stavební kameny organizace systému soudních orgánů, ve kterých se zřetelně projevuje klíčový princip soudní moci, tedy záruka jejich nezávislosti a nestrannosti. V návaznosti na to byla přijata legislativa, která upevňuje obecné principy organizace a činnosti soudů na základě, kterých by mělo probíhat fungování soudnictví. I po provedených změnách zůstala nejdůležitějším principem v rámci soudnictví její nezávislost.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Анон. *Краткая философская энциклопедия* [Текст]. Москва : Прогресс, 1994. стр. 363. ISBN 5-01-004135-9

¹⁴⁵ Princip rovnosti chápe Ústava Ruské federace, jako rovnost všech před zákonem a soudem

¹⁴⁶ Нл. 7, zejména čl. 118, 126, 127, 128 Ústavy Ruské federace

¹⁴⁷ В. В. Ершов, Под ред. Судебная власть и правосудие в Российской Федерации: Курс лекций / Москва 2011 М.: ПАП, 2011. стр. 53-55, ISBN 978-5-93916-269-2

8.2. Dělení právních principů v Ruské federaci

Obecně můžeme právní principy rozdělit do tří skupin a jedné podskupiny.

1) Ústavněprávní principy

- a) *Soudní moc je vykonává pouze soudy,*
- b) *Specializace a profesionalita soudů.*

2) Ústavněprávní principy postavení soudce

- a) *Nezávislost,*
- b) *Soudce se řídí pouze zákonem,*
- c) *Nedotknutelnost,*
- d) *Neodvolatelnost.*

3) Obecné principy soudnictví

- a) *Samostatné fungování,*
- b) *Ústava je nadřazena * a přímo aplikovatelná,*
- c) *Zákonnost,*
- d) *Financování soudnictví z prostředků z federálního rozpočtu,*
- e) *Princip veřejnosti,*
- f) *Princip federalismu a jednotnosti.*

4) Ústavní principy soudnictví

- a) *Všeobecnost soudní činnosti,*
- b) *Svobodný přístup ke spravedlnosti,*
- c) *Rovnost před zákonem,*
- d) *Systém dvou stran v kontradiktorním postavení,¹⁴⁸*
- e) *Princip veřejnosti,*
- f) *Princip národního jazyka.¹⁴⁹*

8.3. Garance nezávislosti soudů a soudců v Ruské federaci

Soudci v RF jsou nositeli soudní moci a jsou to oni, koho Ústava RF pověřila výkonem spravedlnosti. V současné době, více než po 28 letech od jejího přijetí, je možné říci, že jedním z klíčových úspěchů v oblasti soudnictví je posílení garance nezávislosti,

---

¹⁴⁸ V sporném řízení proti sobě stojí strana žalující a žalovaná

¹⁴⁹ В. В. Ершов, Под ред. *Судебная власть и правосудие в Российской Федерации: Курс лекций / Москва 2011*
М.: РАП, 2011. str. 56-57, ISBN 978-5-93916-269-2

neodvolatelnosti a soudcovské imunity soudců RF. Bez těchto atributů není možné zajistit výkon soudní moci, tudíž nelze ani dosáhnout cílů, které jsou pro soudní moc stanoveny.

Nezávislost soudců je jedním ústavních principů soudcovské nezávislosti. I v dřívějších dobách samozřejmě existovala, byť formální soudcovská nezávislost, na to ovšem vždy navazovala potřeba, aby se soudci řídili pouze zákonem, který měl její nezávislost garantovat. Požadavek řídit se výlučně zákonem, v praxi vedl k tomu, že i zákon, který odporoval Ústavě, museli soudci aplikovat, což vytvářelo podmínky pro nezákonnost a případnou represí.

Ústava RF doznala jistých změn a tak, po vzoru mnoha jiných Ústav, včetně té české, upravuje, že soudci podléhají pouze Ústavě RF a FKZ.¹⁵⁰ Požadavek na podřízenost soudců především Ústavě RF má hluboký význam, protože ta má nejvyšší právní sílu, a všechny zákony přijaté v Ruské federaci s ní nesmí být v rozporu.¹⁵¹ Kromě Ústavy RF a federálních zákonů jsou vydávány i další normativní akty:

- Dekrety prezidenta RF,
- Dekrety vlády;
- V souladu s Ústavou RF mají subjekty federace také právo na vlastní zákonodárství.¹⁵²

Zakotvení tohoto principu v Ústavě RF a FKZ „*O soudním systému RF*“, je samo o sobě významným krokem. Zákonodárcem však byly přijaty další i opatření, které zamezují tomu, aby jakýkoliv normativní právní akt, vylučoval nebo omezoval tento princip, což je nezbytným předpokladem, pro fungování nezávislosti soudů a soudců v praxi.¹⁵³

Ve FKZ „*O soudním systému RF*“ jsou stanoveny případy zakázaného jednání vůči soudům. Tyto trestné činy jsou postihovány v souladu s trestním zákoníkem RF.¹⁵⁴

- Dopustí nezákonného ovlivňování soudců, přísedících porotců, přísedících v arbitrážních soudech a dalších osob podílejících se na výkonu spravedlnosti.
- Bude jiným způsobem zasahovat do činnosti soudů.
- Přisvojí si pravomoci soudů.

---

¹⁵⁰ Čl. 120 Ústavy Ruské federace

¹⁵¹ Čl. 15 Ústavy Ruské federace

¹⁵² Čl. 5 Ústavy Ruské federace

¹⁵³ Hl. 1 Federálního ústavního zákona z 31. 12. 1996, číslo 1 – FKZ „*O soudním systému Ruské federace*“

¹⁵⁴ Trestní zákoník Ruské federace, z 13.06.1996, č. 63-FZ

Samotná aplikace principu nezávislosti soudnictví předpokládá, jednak absolutní zákaz zasahování do činnosti soudců, což je zajištěno procesními zárukami (např. vynesení rozsudku v soudní síni aj.), dále existuje povinnost stíhat a postihovat jakékoli jednání, které naplňuje skutkové podstatu trestného činu zasahování do činnosti soudu,¹⁵⁵ což je zcela identický stav, jaký právní normy upravují i v České republice. Soudci se nemusí před kýmkoliv zpovídat v rámci své činnosti výkonu soudnictví. Soudci se také mohou vzdát své funkce, pozastavit její výkon a mají právo na sociální jistoty.

Moderní chápání tohoto principu předpokládá nezávislost nejen v konkrétní věci, ale také pochopení a vnímání nezávislosti soudní moci, ze strany ruské společnosti. Tento přístup se jeví jako ústavně konformní, jelikož soudní moc jako jedna ze složek státní moci, vyžaduje po svých představitelích, aby jednali každodenním životu tak, aby nezavdali příčinu, pochybovat o své nezávislosti. Soudcovskou nezávislost chápeme absolutně, spočívající v povinnosti soudce jednat i s ostatními složkami státní moci v jakýchkoliv situacích (odborné projednávání legislativních návrhů, ale i během vědecko-praktických akcí aj.), aby nebylo možné o jejich nezávislosti mít pochybnosti.¹⁵⁶

Nezávislost soudní moci, je tedy zakotvena v obou právních úpravách, které ji střeží prostřednictvím ústavních záruk a garancí a také v rámci trestního práva, které chrání nejdůležitější společenské statky. Přejme si, aby se nikdy nestala pouhým „*teoretickým pojmem*“ formálně zakotveným v právním řádu a přejme to samozřejmě i Rusům.

8.4. Právo na právní pomoc zakotveno v Ústavě Ruské federace

Pokud mluvíme o soudnictví, mluvíme o soudech nejen jako o státních orgánech vykonávajících soudnictví, ale také o procesních subjektech. Ty vystupují v roli nezávislého třetího, tedy orgánu, který je nadán pravomocí rozhodovat spory a jiné právních věcí. Pokud se některá z osob dostane před soud, měla by mít garantováno právo na právní pomoc, které je jedním z aspektů práva na spravedlivý proces.

V ČR je právo na právní pomoc upraveno v čl. 37 odst. 2 LSZP. Pro srovnání v RF, je upraveno v Ústavě a to v jejím čl. 48.

V jeho odst. 1 je uvedeno, „*Každému se zaručuje právo na kvalifikovanou právní pomoc. V případech, stanovených zákonem, je právní pomoc poskytována bezplatně*“.

---

¹⁵⁵ Čl. 5 odst. 4 Federálního ústavního zákona z 31. 12. 1996, číslo 1 – FKZ „O soudním systému Ruské federace“

¹⁵⁶ Мышленки мѣ нападлы при чтении Л.В. Головки, Под ред., Судоустройство и правоохранительные органы / учебник. М.: Издательский Дом «Городец», 2020, стр. 124 -161. ISBN 978-5-907085-33-6 а В. В. Ершов, Под ред. Судебная власть и правосудие в Российской Федерации: Курс лекций / Москва 2011 М.: ПАП, 2011, 56 -90. ISBN 978-5-93916-269-2

V druhém odstavci je toto právo dále rozváděno, „Každý zadržovaný, osoba ve vazbě nebo obviněný ze spáchání trestného činu, má právo na advokáta (obhájce) a to od okamžiku zadržení, zatčení nebo sdělení obvinění.“

Toto právo zakotveno v Ústavě je konkrétním projevem práva na právní pomoc. K tomuto rozšíření předmětného článku Ústavy RF, došlo v návaznosti na rozhodnutí ÚS RF, ve kterém bylo stanoveno: „Aby bylo zaručeno právo na kvalifikovanou právní pomoc, musí stát zaprvé zajistit podmínky pro přípravu kvalifikovaných advokátů, kteří budou občanům poskytovat právní služby v celé šíři platného práva, včetně obhajoby v rámci trestního řízení, a vytvořit za tímto účelem určité odborné a další kvalifikační požadavky a kritéria“.¹⁵⁷

Na závěr této kapitoly je však vhodné poznamenat, že některé právní principy a zásady fungují v Ruské federaci toliko „formálně“, což ve svých rozhodnutích potvrzuje jednak ESLP, jednak mj. Amnesty International ve svých zprávách a také Evropský parlament např. ve svém usnesení k zatčení Alexeje Navalného.

---

¹⁵⁷ Rozhodnutí Ústavního soudu RF z 28.01.1997, číslo 2.- „Ve věci kontroly ústavnosti části 4 čl. 47. Trestního řádu RSFSR v návaznosti na žaloby občanů B.V. Antipova, R.L. Gitisa a S.V. Abramova“.

9. Soustava soudů v Ruské federaci

Soudní soustavu v RF, se dělí na soudy federální a soudy subjektů RF. Dalším dělením je dělení, na soudy obecné a soudy specializované (zvláštní).

9.1. Federální soudy a soudy subjektů Ruské federace

Federální soudy, jsou orgány veřejné moci, které jsou zřízeny a rušeny, toliko Ústavou RF nebo federálním zákonem.

Rozdíl mezi federálním ústavním zákonem a federálním zákonem je dán tím, že federální ústavní zákon může být přijat výhradně tam, kde je to předvídáno ústavou (čl. 108 odst. 1 Ústavy RF).

9.1.1. Federální soudy v Ruské federaci

a) Ústavní soud Ruské federace je soudním orgán ochrany ústavnosti, jehož úkolem je v taxativně stanovených případech kontrola ústavního pořádku, ochrana práva a svobod člověka a občana a zajišťování dodržování Ústavy na celém území RF.¹⁵⁸

b) Nejvyšší soud Ruské federace je nejvyšším soudním orgánem ve věcech civilních, trestních, správních, v řešení ekonomických sporů a v jiných případech, které spadají do jeho pravomoci na území RF.

c) Federální soudy obecné jurisdikce. Patří sem, nejvyšší soudy republik, krajské a okresní soudy, soudy měst federálního významu,¹⁵⁹ soudy autonomních oblastí a autonomních okruhů,¹⁶⁰ okresní soudy. Mají pravomoc projednávat a rozhodovat věci trestní, občanskoprávní a správní.

d) Vojenské a specializované soudy, jsou soudy, které jsou zřízeny k projednávání věci týkajících se příslušníků ozbrojených sil RF, ostatních příslušníků armády a dalších členů vojenských útvarů federální výkonné moci, ve kterých je federálním zákonem předpokládána vojenská služba.

e) Federální arbitrážní soudy. Řadíme sem federální arbitrážní soudy okruhů, arbitrážní odvolací soudy, arbitrážní soudy subjektů Ruské federace a specializovaný soud ve věcech duševního vlastnictví.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ Federální ústavní zákon z 21. 7. 1994, číslo 1 – FKZ „O Ústavním soudu Ruské federace“

¹⁵⁹ Např. Moskva nebo Petrohrad ve smyslu Federální ústavní zákon z 07. 02. 2011, číslo 1 – FKZ „O soudech společné jurisdikce“ (ve znění 08.12.2020)

¹⁶⁰ V RF jsou 4 autonomní okruhy a 8 federálních okruhů

¹⁶¹ Т. Ю. Проскурина, Е. В. Марьяна, *Судебная система Российской Федерации: учеб. пособие* / Самара: Изд-во Самарского университета, 2016. str. 3-4, ISBN 978-5-86465-760-7

9.1.2. Soudy subjektů Ruské federace

a) Ústavní (specializované) soudy, mohou být zřízeny k posouzení souladu zákonů subjektů Ruské federace, jiných normativních právních aktů státních orgánů subjektu Ruské federace a orgánů místní samosprávy subjektu RF.

b) Smírčí soudy subjektů RF. Projednávají a rozhodují ve věcech občanských, trestní a správních jako soudy první stupně.

9.1.3. Soudy obecné a zvláštní jurisdikce

Soudy obecné jurisdikce, rozhodují spory a jiné právní věci, z nejrůznějších oblastí práva, včetně těch základních (občanské, trestní a správní) a patří sem:

- Nejvyšší soudy republik,
- Krajské a regionální soudy,
- Soudy měst federálního významu,
- Soudy autonomních okruhů a oblastí
- Okresní soudy,
- Smírčí soudy,
- Posádkové vojenské soudy,
- Námořní vojenské soudy. ¹⁶²

Pozitivní jev spatřují v nárůstu počtu elektronických podání k soudům obecné jurisdikce. V roce 2017 jich bylo takto podáno 280 tisíc, v roce 2018 už necelých 700 tisíc a o rok později, tedy v roce 2019, více než milion.¹⁶³ Pro ještě lepší ilustraci uvádím, že celkový nápad, za dvanáct měsíců roku 2018 k federálním soudům první instance činil více než 24 milionů. Více než 30 % z tohoto nápadu se pak týkalo nesplacených půjček nebo úvěrů. ¹⁶⁴

---

¹⁶² Т. Ю. Проскурина, Е. В. Марьина, *Судебная система Российской Федерации: учеб. пособие/* Самара: Изд-во Самарского университета, 2016. Стр. 3-4, ISBN 978-5-86465-760-7

¹⁶³ Бурдина Е.В. и др.; под ред. Е.В. Бурдиной; С.В. Зуева. *Электронное правосудие: монография* – М.: РГУП, 2021. 327 с. ISBN 978-5-93916-953-0

¹⁶⁴ Tamtéž str. 77

Soudy zvláštní jurisdikce. Projednávají striktně vymezenou oblast práva, neboli velmi úzkou výšeč právních věcí. (např. hospodářské a ekonomické spory mezi právníckými osobami nebo kontrolují soulad zákonů s Ústavou RF), patří sem:

- Ústavní soud RF,
- Ústavní (zvláštní) soudy republik,
- Arbitrážní soudy okruhů,
- Arbitrážní odvolací soudy,
- Arbitrážní soudů subjektů RF
- Specializovaný arbitrážní soud ve věcech duševního vlastnictví.^{165 166}

---

¹⁶⁵ Т. Ю. Проскурина, Е. В. Марьина, *Судебная система Российской Федерации: учеб. пособие* / Самара: Изд-во Самарского университета, 2016. Стр. 3-4, ISBN 978-5-86465-760-7

¹⁶⁶ Mezi federální arbitrážní soudy patří: arbitrážní soudy okruhů, arbitrážní odvolací soudy, arbitrážní soudy subjektů Ruské federace a specializovaný arbitrážní soud ve věcech duševního vlastnictví

10. Ústavní soud a Nejvyšší soud v Ruské federaci

V této kapitole se zaměřím na dva klíčové soudní orgány RF, které jednak brání ústavní pořádek jako Ústavní soud RF nebo dohlíží nad činností soudů, jako Nejvyšší soud RF.

10.1. Ústavní soud Ruské federace

Tak jako v České republice i v Ruské federaci je Ústavní soud soudním orgánem ochrany ústavnosti, jehož smyslem a účelem je ochrana ústavního pořádku, základních lidských a občanských práv a svobod a zabezpečuje nadřazenost ústavy v rámci Ruské federace a od roku 2020 i její nadřazenost mezinárodnímu právu. Stejně jako ten český i ÚS RF sídlí ve druhém největším městě ve své zemi, tedy v Petrohradu.

10.1.1. Vývoj ústavního soudnictví v Ruské federaci

Bližší zájem na zřízení ústavní kontroly se objevuje již ve druhé polovině 80. let a jde o období, kdy se začaly hledat cesty a způsoby jak ho realizovat, neboli jak se stát právním státem. V polovině roku 1989 byl započat proces k obnovení efektivní kontroly při dodržování pravidel uvedených v Ústavě SSSR. Dne 23. prosince 1989 byl přijat zákon o „*Ústavní kontrole v SSSR*“. V souvislosti s tímto zákonem byl zřízen tzv. Výbor pro ústavní kontrolu v SSSR. Výbor pro ústavní kontrolu započal svoji činnost v polovině roku 1990 a fungoval až do okamžiku svého zrušení v prosinci 1991. I v takto krátkém čase stihl přijat řadu důležitých rozhodnutí, které výrazně přispěly demokratizaci soudnictví a zákonodárství a to v souladu s požadavky s tehdejšími stavem. Zřízení Výboru pro ústavní kontrolu SSSR podnítilo odpovídající úsilí v Ruské federaci. Ústava RSFSR, obsahovala ustanovení o vytvoření Výboru (nikoli toho, který byl vytvořen v SSSR), ale iniciovala zřízení Ústavního soudu.

Na základě těchto ustanovení byl dne 12. července 1991 přijat první zákon RSFSR „*O Ústavním soudu RSFSR*“ a 30. října téhož roku se konal 5. (mimořádný) sjezd lidových poslanců RSFSR, na kterém bylo zvoleno prvních 13 soudců tohoto ÚS a následně, tedy byla zahájena jeho samotná činnost.

V mezidobí od listopadu roku 1991 do října roku 1993 byla přijata v souladu se zákonem platným v té době, řada rozhodnutí, která měla u veřejnosti silný ohlas, mezi nimiž je možno zmínit např. *rozhodnutí o ústavnosti zákonů souvisejících s činností KPSS*

¹⁶⁷, o ústavnosti praxe orgánů činných v trestním řízení související s indexací příjmů a úspor obyvatelstva, o ústavnosti aktů, které umožňovaly vystěhování občanů, o ústavnosti aktů Prezidia Nejvyššího Sovětu Ruské federace, které vydalo nad rámec svých pravomocí.

Následný vývoj Ústavního soudu, který je součástí celé řady moderních právních států, se však neobešel bez komplikací a tak dne 7. října 1993 byla činnost ÚS pozastavena. V dekretu prezidenta Ruské federace, byla k této otázce uvedena řada okolností a důvodů, které vyústily v toto rozhodnutí. Důležitá byla zejména skutečnost, že Ústavní soud Ruské federace „byl v hluboké krizi“ a nelze opomíjet ani další závažná zjištění, o kterých se dekret prezidenta RF také zmiňoval, ty se týkaly nutnosti novelizovat tehdejší platný zákon „*O Ústavním soudu RSFSR*“. S přihlédnutím k tomu byl dekretem prezidenta Ruské federace ze dne 24. prosince 1993 prohlášen za neplatný.

Začala příprava návrhu nového zákona, který byl do jara 1994 připraven a předložen k projednání Federálnímu shromáždění. Prezidentem Ruské federace byl podepsán 21. července 1994, tzn. něco málo přes tři roky po přijetí prvního zákona „*O Ústavním soudu*“. Brzy po přijetí tohoto zákona byl zahájen proces jmenování chybějících soudců ÚS, (aby Ústavní soud Ruské federace podle nového zákona mohl začít pracovat, musel mít plné složení, podle Ústavy RF, tedy 19 soudců).

Proces jmenování soudců trval až do února roku 1995 a to primárně z důvodu, že Rada federace odmítla jmenovat mnoho kandidátů, kteří jí byli předloženi. Po úspěšném dokončení tohoto procesu, již ÚS začal vykonávat svoji činnost tak, je upravena Ústavou RF a FKZ „*O Ústavním soudu*“. V roce 2015 byla přijata řada novel FKZ „*O Ústavním soudu Ruské federace*“, ¹⁶⁸ které se dotýkají, jednak samotné činnosti Ústavního soudu Ruské federace a jednak práva obrátit se k Ústavnímu soudu. V důsledku těchto změn má Ústavní soud nově možnost pozastavit na území RF výkon rozhodnutí ESLP.¹⁶⁹

10.1.2. Aktuální vývoj ústavního soudnictví v Ruské federaci

V roce 2020 došlo ke změně Ústavy, díky čemuž došlo k rozšíření pravomoci ÚS RF. První změna, spočívá v možnosti ÚS RF předběžné kontroly zákonů, respektive jejich souladu s Ústavou. Další změnou je pravomoc ÚS RF kontrolovat návrhy zákonů RF o změně Ústavy RF. Zakotveno je také rozšíření konkrétní kontroly ve věcech sporů,

¹⁶⁷ КПСС (Коммунистическая страна Советского союза)

¹⁶⁸ Federální ústavní zákon z 21. 7. 1994, číslo 1 – FKZ „*O Ústavním soudu Ruské federace*“ (ve znění ze dne 14. 12. 2015)

¹⁶⁹ Гук, П. А. *Конституционно-правовые основы судебной и прокурорской деятельности : учеб. пособие* / П. А. Гук. – Пенза :Изд-во ПГУ, 2018. str. 50- 51, ISBN 978-5-907018-48-8

týkajících se porušení ústavních práv a svobod a týkajících se nejen zákonů ale i jiných normativních právních aktů, vydávaných orgány státní moci. Zároveň je upravena podmínka pro podání ústavní stížnosti, která je podmíněna v nutnosti vyčerpání všech možných (vnitrostátních) opravných prostředků.

Ústavní soud má rovněž pravomoc vést zvláštní řízení (o uznání rozhodnutí cizího státního orgánu), díky čemuž se rozhodnutí uzná a je následně umožněno vynucování povinností, které jsou v něm uloženy. Jde např. o *rozhodnutí zahraničního nebo mezinárodního (mezistátního) soudu, zahraničního nebo mezinárodního rozhodčího soudu (arbitráž)*, které ukládá povinnosti Ruské federaci.

Počet soudců Ústavního soudu byl novelou Ústavy RF snižen na 11. Přímo v Ústavě RF jsou vymezeny základní funkce Ústavního soudu. Jde o nejvyšší soudní orgán ústavní kontroly v Ruské federaci, vykonávající soudní moc prostřednictvím ústavního soudnictví a to za účelem ochrany, ústavního pořádku, základních lidských a práv a svobod, a také je zdůrazněna nadřazenost Ústavy RF mezinárodnímu právu, což je velmi výrazný rozdíl oproti stavu v ČR.¹⁷⁰

10.1.3. Pravomoci ústavního soudu Ruské federace

Věci, které patří do pravomoci Ústavního soudu RF, se projednávají a rozhodují na plenárních zasedáních komor. V samotné struktuře ÚS RF nalezneme dvě komory. O složení jednotlivých komor se rozhoduje losem, přesný postup je stanoven jednacím řádem ÚS RF. Složení komor by nemělo zůstat stejné déle než tři roky. Plenárnímu zasedání postupně předsedají všichni soudci ÚS RF. V rámci jednání pléna ÚS RF, může být projednána libovolná otázka, spadající do jeho pravomoci. Výlučně na plenárních zasedáních Ústavní soud projednává:

- Případy dodržování Ústavy RF,
- Otázky týkající se ústavy jednotlivých republik RF,
- Vykládá Ústavu RF,
- Vyjadřuje se k dodržování stanoveného postupu, při podání obžaloby na prezidenta RF, z velezrady nebo ze spáchání jiného zvlášť závažného trestného činu.¹⁷¹

¹⁷⁰ Historie Ústavního soudu Ruské federace. *Документ перемещен* [online]. Copyright © [cit. 09.01.2022]. Dostupné z: <http://www.ksrf.ru/ru/Info/History/Pages/default.aspx>

¹⁷¹ В. В. Ершов, Под ред. *Судебная власть и правосудие в Российской Федерации: Курс лекций* / Москва 2011 М.: ПАП, 2011. str. 185, ISBN 978-5-93916-269-2

Samotné pravomoci ÚS soudu jsou uvedeny jednak v Ústavě RF a jednak ve FKZ „*O Ústavním soudu RF*“. Ústavní soud RF na zasedání komor rozhoduje o věcech, které mu náleží a které, nepodléhají výhradně projednání na plénu. A tak další a neméně důležité jeho pravomoci jsou, rozhodovat:

1.) O souladu s Ústavou RF

- a) Federálních zákonů, normativních aktů prezidenta RF, Rady federace RF, Státní dumy RF a vlády RF,
- b) smlouvy mezi státními orgány Ruské federace a státními orgány subjektů RF, smlouvy mezi státními orgány subjektů RF,
- c) mezinárodní smlouvy předtím dojde k nabytí účinnosti a stanou se součástí právního řádu RF.

2.) Kompetenční spory mezi:

- a) Federálními orgány státní moci,
- b) Orgány státní moci RF a orgány státní moci subjektů RF,
- c) Mezi nejvyššími státními orgány subjektů RF.

3.) O stížnostech občanů na porušení ústavních práv a svobod a na žádost soudů, kontroluje ústavnost aplikovaného zákona v konkrétní věci. ¹⁷²

A také v případě, že při projednávání konkrétní věci vyjde najevo rozpor federálního zákona s jiným zákonem nebo s jiným ústavním zákonem RF, soudy se v tomto případě musí obrátit k ÚS RF, jak vyplývá z jeho judikatury. ¹⁷³

10.2. Nejvyšší soud Ruské federace

Nejvyšší soud v rámci soudní soustavy má postavení nejvyššího soudního orgánu a to, ve věcech občanských, v oblasti sporů trestních, správních a jiných věcech, které jsou v jeho kompetenci v souladu s federálním zákonem „*O Soudní moci RF*“.

---

¹⁷² Tamtéž str. 188 -189

¹⁷³ Rozhodnutí Ústavního soudu Ruské federace z 16. 06. 1998, číslo 19 „*Ve věci výkladu čl. 125, 126 a 127 Ústavy RF*“

10.2.1. Vývoj Nejvyššího soudu Ruské federace

Ke zrušení Nejvyššího soudu SSSR došlo na základě usnesení Nejvyššího sovětu RSFSR.¹⁷⁴ Nástupcem Nejvyššího soudu SSSR se tak stal Nejvyšší soud RSFSR, na který přešly jak pravomoci, nemovitý majetek tak i archivy původně patřící Nejvyššímu soudu SSSR.

S rozpadem SSSR skončila ve své podobě také soustava soudů SSSR. Např. v mezidobí do vzniku samostatných vojenských soudů, byly vojenské tribunály součástí právě Nejvyššího soudu.

Výsledkem aktivní činnosti Nejvyššího soudu Ruské federace, Soudní rady a Hlavního právního oddělení kanceláře prezidenta Ruské federace byl návrh zákona „*O postavení soudců v Ruské federaci*“, který byl přijat dne 26.6.1992 a stal se tak základem pro vytvoření skutečně nezávislého soudnictví. S jeho přijetím došlo k posílení postavení soudce. Nově byl v zákoně upraven pojem „soudní moc“, který ji vymezil tak, že „*soudní moc funguje samostatně a odděleně a je nezávislá na moci zákonodárné a výkonné*“.¹⁷⁵

V zákoně jsou taktéž upraveny postupy pro zřízení a zrušení soudů. Bylo stanoveno, že Ústavní soud Ruské federace a Nejvyšší soud Ruské federace, jsou vytvořené v souladu s Ústavou Ruské federace a lze zrušit pouze tak, že bude novelizován „*Základní zákon RF*“ (Ústava RF), s tím že, ostatní federální soudy jsou zřizovány nebo zrušeny toliko federálním zákonem.¹⁷⁶

10.2.2. Soudci Nejvyššího soudu Ruské federace

Funkční období soudců Nejvyššího soudu Ruské federace je bez časového omezení, jsou neodvolatelní, nedotknutelní (*nedotknutelnost chápeme ve smyslu nedotknutelnosti osobní, nedotknutelnost obydlí a jim užívaných prostor, veškeré korespondence aj.*) a mají další záruky v souladu s platnými zákony. Funkce soudce NS RF zaniká dovršením věku 70 let. Soudcem NS RF musí být občan Ruské federace, který má vysokoškolské právnické vzdělání, dosáhl věku 35 let a pracoval v právnické profesi alespoň 10 let, splňuje vysoké mravní a morální kvality, je zdravotně způsobilý, což se potvrzuje absolvováním zdravotní prohlídky. Jak vidíme požadavky, které musí splňovat soudce Nejvyššího soudu v RF a ČR

---

¹⁷⁴ Usnesení Nejvyššího sovětu RSFSR. č. 3045-1, ze dne 28. Prosince 1991.

¹⁷⁵ В. В. Ершов, Под ред. *Судебная власть и правосудие в Российской Федерации: Курс лекций / Москва 2011* М.: ПАИ, 2011. str. 109, ISBN 978-5-93916-269-2

¹⁷⁶ Tamtéž str. 117.

jsou dosti podobné. Obecné podmínky pro vznik funkce soudce jsou upraveny v ZSS¹⁷⁷ v § 60 ZSS, kde jsou vymezeny předpoklady pro vznik funkce soudce Nejvyššího soudu. Ve srovnání se stavem v RF není v ČR, kromě obecné podmínky dosažení věku 30 let stanoven minimální věk (v RF 35), v obou zemích však musí mít soudce za sebou nejméně desetiletou právní praxi (§ 67 ZSS), reálně ani v ČR se soudce soudcem NS před dosažením věku 35 stát nemůže. Pokud to srovnáme např. s USA, nejmladší soudkyní The Supreme Court of the United States (Nejvyšší soud v USA) stála tehdy ve věku 50 let Elen Kagan.

178

10.2.3. Pravomoci Nejvyššího soudu Ruské federace

V této podkapitoly přináším přehled nejdůležitějších věcí, které Nejvyšší soud RF v rámci své pravomoci projednává a rozhoduje.

- Nejvyšší soud provádí dohled nad činností soudů v RF, přezkoumává věci občanskoprávní, ve věcech hospodářských a ekonomických sporů, trestní, správní a jiné věci dle zákona, které podléhají určitému soudu v rámci soudního dohledu. Projednává a rozhoduje věci jako soud odvolací a dovolací v rámci své kompetence.
- Důležitou funkcí NS RF je sjednocování judikatury, vykládá a interpretuje právní předpisy a právní otázky.
- Může se obracet k ÚS RF s žádostí, aby posoudil soulad zákona nebo jiného právního předpisu s ústavním pořádkem.
- NS RF poskytuje stanovisko, pokud Státní дума vynesla obvinění, že došlo ze strany Prezidenta RF k naplnění znaku zločinu velezrady nebo jiného zvlášť závažného zločinu.
- V souladu s trestním řádem Ruské federace poskytuje stanovisko, zda jednání generálního prokurátora Ruské federace (Nejvyšší státní zástupce) nebo předsedy Vyšetřovacího výboru Ruské federace, naplňují znaky některého trestného činu a rozhodne, zda je vůči těmto osobám nutno zahájit trestní stíhání.
- V rámci svých pravomocí uskutečňuje další činnosti v souladu s FKZ a FZ.¹⁷⁹

¹⁷⁷ § 60 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

¹⁷⁸ Elena Kagan - Education, Facts & Age - Biography. Biography: Historical & Celebrity Profiles [online]. Copyright © 2022 Biography and the Biography logo are registered trademarks of A [cit. 03. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.biography.com/law-figure/elena-kagan>

¹⁷⁹ Т. Ю. Проскурина, Е. В. Марьяна, *Судебная система Российской Федерации: учеб. пособие* / Самара: Изд-во Самарского университета, 2016. str. 19, ISBN 978-5-86465-760-7

10.2.4. Struktura Nejvyššího soudu

Samotná struktura Nejvyššího soudu RF, je následující:

- Plénum NS RF,
- Prezidium NS RF,
- Odvolací kolegia,
- Občanskoprávní kolegia,
- Trestní kolegia,
- Správní kolegia,
- Kolegia ve věcech příslušníků ozbrojených sil,
- Kolegia ve věcech hospodářských sporů,
- Kárná kolegia.¹⁸⁰

Plénum Nejvyššího soudu RF je svoláváno nejméně jednou za čtyři měsíce a je složeno ze všech jeho soudců. Jeho plenárnímu zasedání předsedá Předseda NS a ze soudců přítomných na daném Plénu, se volí jeho tajemník.

Na pozvání předsedy NS RF se Pléna může taktéž zúčastnit také, Předseda Ústavního soudu RF, Nejvyšší státní zástupce RF, ministr spravedlnosti RF a jejich zástupci, soudci ÚS RF, ale také soudci z jiných soudů a další osoby, o nichž tak stanoví zákon. V rámci jednání Pléna, projednávají celou řadu otázek, které jsou jim zákonem svěřeny, ale nesouvisí přímo s výkonem spravedlnosti v konkrétních případech. Program schůzí tvoří předseda NS. Plénum je usnášeníschopný za přítomnosti nejméně dvou třetin soudců NS RF.¹⁸¹

Nejvyšší soud RF, má zákonodárnou iniciativu a stejně tak může předkládat návrhy na doplnění nebo změnu právních předpisů, ovšem pouze v mezích své věcné příslušnosti.¹⁸²

V České republice soudy jako takové zákonodárnou iniciativu nemají. Aplikaci práva v čase ovlivňují jinak, a to svojí rozhodovací činností, jež cílem je, kromě závazného řešení konkrétní věci, také sjednocování rozhodovací činností soudů.

---

¹⁸⁰ Л.В. Головкин, Под ред. , *Судоустройство и правоохранительные органы / учебник*. М.: Издательский Дом «Городец», 2020. Стр. 371. ISBN 978-5-907085-33-6

¹⁸¹ Tamtéž str. 371 -372

¹⁸² Čl. 104 odst. 1 Ústavy Ruské federace

11. Vojské soudy v Ruské federaci a arbitrážní soudy v Ruské federaci

11.1. Vojské soudy

Vojské soudy jsou obecné soudy Ruské federaci. Jsou zřizovány na základě územního principu a to nikoliv podle územního členění Ruské federace, ale dle rozmístění vojenských oddílů, jiných vojsk, vojenských útvarů a orgánů a jsou rozděleny do čtyř soudních článků. Prvním článkem jsou vojské posádkové soudy, druhý článek je tvořen obvodními (námořními) soudy, třetí článek tvoří odvolací vojské soudy a čtvrtým článkem tvoří vojské dovolací soudy.¹⁸³

Vojské soudy prvního a druhého článků (stejně jako jiné obecné soudy) fungují na základě územního principu, což vyplývá z FKZ „*O vojenských soudech*“.¹⁸⁴ Na rozdíl od soudů obecných, okresních a krajských, působnost vojenských soudů není omezena hranicemi okresu (oblasti). Například do jurisdikce vojenského posádkového soudu tak mohou spadat vojské oddíly, které jsou rozmístěny na území několika okresů.¹⁸⁵

Ve srovnání s ČR není dle Ústavy ČR existence zvláštních soudů v ČR přípustná. Je zajímavostí, že v ČR byly právě vojské soudy (tedy zvláštní soudy) zrušeny ke dni 31. 12. 2003. Pro případné období války se však nepočítá s tím, že by byly polní soudy zřizovány.

Co se týče zvláštních soudů, ty na našem území v minulosti působily. Zmínit můžeme například Státní soud, který byl zřízen komunistickým režimem, těsně po „únorovém puči“ v roce 1948, tedy soud, který mj. soudil Miladu Horákovou.¹⁸⁶

11.1.1. Vojské soudy posádkové a vojské soudy námořní v Ruské federaci

• Posádkových vojenských soudů je v současnosti celkem 98. Zajímavostí je, že nepůsobí toliko na území RF, ale v souladu s mezinárodními smlouvami také mimo její hranice a to tam, kde jsou rozmístěny ruské vojské oddíly. Mimo území RF najdeme celkem pět vojenských posádkových soudů a to např. v Arménii, Moldavsku nebo v Kazachstánu. RF samozřejmě není jediným státem, který má mimo svoje území

¹⁸³ Т. Ю. Проскурина, Е. В. Марьина, *Судебная система Российской Федерации: учеб. пособие* / Самара: Изд-во Самарского университета, 2016. str. 31, ISBN 978-5-86465-760-7

¹⁸⁴ č. 2 čl.1 Federální ústavní zákon z 23.06.1999, číslo 1, - FKZ „*O vojenských soudech Ruské federace*“

¹⁸⁵ Л.В. Головкин, Под ред., *Судоустройство и правоохранительные органы / учебник*. М.: Издательский Дом «Городец», 2020. str. 317- 318. ISBN 978-5-907085-33-6

¹⁸⁶ KOSAŘ, D. ANTOŠ; M. KUHN; K. VYHNÁLEK; L. *Ústavní právo: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 251 ISBN 978-80-7478-664-8

rozmístěny vojenské soudy, dalšími zeměmi jsou např. Čína, Izrael nebo USA. Jejich smyslem je, aby občané, kteří se nachází mimo svoje území (např. na misi), měli přístup ke spravedlnosti, přímo na místě.

● Obvodních námořních soudů je v RF celkem devět. Zmínit můžeme např. Západní obvodní námořní soud (v Petrohradě) nebo Jižní obvodní námořní soud (v Rostově na Donu). Do působnosti každého z obvodních námořních soudů spadá zároveň několik subjektů RF. Zajímavostí je, že v rámci svých pravomocí jako soudy v první instanci projednávají a rozhodují věci občanskoprávní a správní. Pro zajímavost doplním, že vojenské obvodní námořní soudy mají velmi podobné pravomoci i složení jako okresní soudy subjektů RF.¹⁸⁷

11.2. Arbitrážní soudy v Ruské federaci

11.2.1. Vymezení pojmu arbitráž

Úvodem bych rád vymezil pojmy arbitrážní soud a rozhodčí soud. V České republice půjde v zásadě o synonyma. Avšak v RF, kde jednak působí arbitrážní soudy v rámci soudní soustavy federálních arbitrážních soudů a jednak tam nalezneme i soudy rozhodčí (*третейские суды*)¹⁸⁸ tedy nestátní subjekty. Arbitrážní soudy rozhodují spory a jiné věci převážně v hospodářského a ekonomického charakteru. V této kapitole pro zachování jednotnosti názvosloví tedy, budu používat pojem „arbitrážní soud“.

11.2.2. Vývoj arbitrážního soudnictví v Ruské federaci

Arbitrážní soudy jsou „nejmladšími“ soudy v rámci soudního systému RF, organizačně i personálně, vycházely ze složení tzv. „Státních arbitráží“, které fungovaly za dob SSSR.

¹⁸⁹ V návaznosti na překotné změny, které s sebou přinesla „Perestrojka“¹⁹⁰, a následnou

---

¹⁸⁷ Л.В. Головкин, Под ред. , *Судоустройство и правоохранительные органы / учебник*. М.: Издательский Дом «Городец», 2020. str. 320-322. ISBN 978-5-907085-33-6

¹⁸⁸ Третьейские суды = rozhodčí soudy. V Ruské federaci je to označení pro nestátní organizace, které mohou projednávat hospodářské spory fyzických osob nebo právnických osob, což je značný rozdíl oproti stavu v České republice, kde se rozhodčí řízení týká toliko podnikatelů. Také se v Ruské federaci se rozhodčí soudy dělí na a) stále, za b) ad hoc, tedy stejně jako v České republice.

¹⁸⁹ Государственный арбитраж СССР – Státní arbitráž SSSR, existovala mezi lety 1931 -1991

¹⁹⁰ Perestrojkou rozumíme proces hospodářských, ekonomických a politických změn z druhé poloviny 80. let minulého století, který dopadl neúspěchem a byl jedním z důvodů rozpadu SSSR. Tento proces, byl zahájen generálním tajemníkem KSSS Michailem Gorbačovem.

liberalizaci ekonomiky po rozpadu SSSR, vznikla potřeba zřízení státních orgánů soudního typu, které budou působit ve zcela novém právním a ekonomickém prostředí.

System arbitrážních soudů, se rychle rozvíjí v návaznosti na změny hospodářské legislativy a vzniku nových forem organizování podnikatelské činnosti. Arbitrážní soudy prošly od svého vzniku v roce 1992 až do současnosti, třemi etapami reformy, které pomohly tomu, že se utvořily moderní arbitrážní soudy.

V roce 1992 byl přijat první zákon o arbitrážním řízení a následně o tři roky později nabyt účinnosti zákon „*O arbitrážních soudech v RF*“, který má právní sílu FKZ. V roce 2001 byla v souladu s federálním zákonem „*O arbitrážních soudech v RF*“ zavedena do soustavy soudů institut arbitrážních přisedicích. Nárůst zkušeností s řešením ekonomických a hospodářských sporů u arbitrážních soudů tak vedl k jejich dynamickému rozvoji a zároveň se vyvíjela i procesní legislativa týkající se arbitrážního řízení. Je to pochopitelné, jelikož arbitrážní soudy i arbitrážní řízení musely odpovídat ekonomickým a společenským reformám, které se odehrávaly v hospodářské sféře Ruska na konci 20. století.

Třetí významnou změnou bylo přijetí zákona „*O arbitrážním řádu RF*“, který nabyt účinnosti v roce 2002. Výraznou změnou, která tato právní norma zavedla, byl vznik samostatných odvolacích arbitrážních soudů.

Rozdíl oproti obecným soudům RF spočívá v uspořádání arbitrážních soudů, které neshoduje s administrativním členěním RF. Území RF je rozděleno na 10 arbitrážních odvolacích okruhů. Každý z odvolacích okruhů je dále rozdělen na dva odvolací okruhy. Do každého odvolacího okruhu patří několik subjektů RF a tak v téměř každém ze subjektů RF působí arbitrážní soud.¹⁹¹

11.2.3. Struktura arbitrážního soudnictví

Arbitrážní soudy v RF dělíme do čtyř skupin.

- **První** tvoří arbitrážní soudy okruhů. Mj. posuzují v rámci dovolací instance zákonnost soudních rozhodnutí ve věcech, které byly projednány arbitrážními soudy subjektů RF a arbitrážními odvolacími soudy.¹⁹²
- **Druhou** skupinu tvoří arbitrážní soudy odvolací. Jako soud v odvolací instanci posuzuje, zákonnost soudních rozhodnutí, které nenabýly právní moci, ve věcech, které projednávají a rozhodují soudy subjektů RF v první instanci.¹⁹³

¹⁹¹ В. В. Ершов, Под ред. *Судебная власть и правосудие в Российской Федерации: Курс лекций / Москва 2011 М.: ПАП, 2011. str. 259 -261, ISBN 978-5-93916-269-2*

¹⁹² Čl. 26, Federální ústavní zákon z 28.04.1995, číslo 1 –FKZ, „*O arbitrážních soudech v Ruské federaci*“.

- **Třetí**, jsou arbitrážní soudy subjektů RF. V první instanci projednává a rozhoduje všechny věci, spadající do pravomoci arbitrážních soudů RF, s výjimkou věcí, které patří do pravomoci NS RF, arbitrážních soudů okruhů a specializovaných arbitrážních soudů.¹⁹⁴
- Do **čtvrté** skupiny patří specializované arbitrážní soudy, a tedy konkrétně specializovaný arbitrážní soud ve věcech duševního vlastnictví.

Jen dodám, že Nejvyšší arbitrážní soud byl až do roku 2014, součástí soustavy arbitrážních soudů, jehož úkolem bylo sjednocování rozhodovací praxe arbitrážních soudů, pro dosažení maximální míry objektivit. V současnosti jeho funkci plní specializovaný soudní úsek NS RF.

11.2.4. Specializovaný arbitrážní soud ve věcech práv z duševního vlastnictví

S ohledem na zakotvení minimálního standardu ochrany práv duševního vlastnictví, bylo třeba vytvořit specializovaný soud, který by dokázal odborně a efektivně vyhodnotit odlišnosti mezi jednotlivými druhy práv duševního vlastnictví, což vyžaduje vysokou míru specifických a odborných znalostí. Impulsem pro zřízení tohoto specializovaného soudu, bylo vytvoření kvalitní právní ochrany práv duševního vlastnictví, které pomůže zvýšit atraktivitu podnikatelského prostředí, a zároveň i zájem o investování v dané zemi.

Soud ve věcech z duševního vlastnictví je specializovaným arbitrážním soudem, který v rámci své pravomoci, jako soud první a dovolací instance, jedná a rozhoduje ve sporech souvisejících s ochranou duševního vlastnictví.¹⁹⁵

11.2.4.1. Pravomoci arbitrážního soudu ve věcech práv z duševního vlastnictví

Přezkoumává normativní právní akty, federálních orgánů moci výkonné¹⁹⁶ ve věcech týkajících se patentů, práv k odrůdám rostlin, ve věcech ochrany topografie polovodičových

---

¹⁹³ Tamtéž čl. 33

¹⁹⁴ Tamtéž čl. 36

¹⁹⁵ Arbitrážní soud ve věcech duševního vlastnictví. Historie soudu [online]. Copyright © [cit. 1.1.2022]
Dostupné z: <https://ipc.arbitr.ru/about/about>

¹⁹⁶ Např. Ministerstva RF, Federální služby RF, Federální antimonopolní úřad RF aj.

výrobků, ¹⁹⁷ ochrany know how, ochrany práv k obchodní firmě, ochrana děl, které jsou výsledkem tvůrčí činnosti autora aj.¹⁹⁸

---

¹⁹⁷ Topografie polovodičového výrobku - zobrazení znázorňující trojrozměrné uspořádání vrstev

¹⁹⁸ Čl. 43 odst. 4 - Pravomoci soudu ve věcech duševního vlastnictví, Federální ústavní zákon z 28.04.1995, číslo 1 –FKZ „O arbitrážních soudech v Ruské federaci“.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo srovnání organizace soudní soustavy v České republice a v Ruské federaci. Pro lepší pochopení jsem se na úvod věnoval právním principům, které ovlivňují organizaci a strukturu soudnictví a postavení soudce. S ohledem na velikost RF, bylo také důležité pochopit zásady administrativně správního členění RF a nezapomněl jsem zmínit ani dělbu moci v RF, která s otázkou soudnictví také souvisí. Dále, jsem si kladl za cíl, blíže seznámit čtenáře s dělením soudní soustavy, kde se vyskytují jak soudy subjektů RF, tak soudy federální, což je něco, co z českého prostředí neznáme. Samotné dělení soudnictví na obě kategorie, je vlastně nutností, aby byl naplněn požadavek a „spravedlnost mohla blízko svým občanům“.

V části věnované Ústavnímu a Nejvyššímu soudu RF, jsem se dozvěděl, že oba soudní orgány mají zákonodárnou iniciativou, je to něco, co si v ČR neumíme ani představit. Na jednu stranu existuje v RF, tak jako v ČR, pojem dělby moci, na straně druhé, mohou oba nejvyšší soudní orgány předkládat návrhy zákonů.

Jako velmi alarmující také spatřuji poslední změnu Ústavy RF, která ji nadřadila mezinárodnímu právu. Moc pozitivně se nejeví, ani omezení, která mají soudci v souvislosti s výkonem své funkce. Nad rámec těch, která známe u nás, nesmí např. ve větší míře investovat své volné prostředky, spravovat rozsáhlejší majetek, ani například pronajímat nemovitosti a moc dobrý dojem nebudí ani případy typu „Navalny“.

Blíže jsem čtenáře seznámil s vojenskými soudy, které mají v RF dlouhou tradici. V ČR, kde probíhají četné diskuze, zda budeme dodržovat závazek NATO a dávat dvě procenta z HDP ročně na obranu a tak žádné vojenské soudy nemáme Kromě zahraničních misí, kterých se účastní příslušníci Armády ČR, naštěstí žádné válečné konflikty nevyvoláváme a i z tohoto důvodu, by zřízení vojenských soudů nedává moc smysl. Budu samozřejmě jenom rád, pokud to tak zůstane. Dalšími soudy, o kterých jsem psal, byli soudy arbitrážní. Nejde o nestátní nebo soukromoprávní orgány jako v případě rozhodčích soudů v ČR, tuto funkci v RF plní „tretejskije“ soudy.

Část věnovanou organizaci soudní soustavy v ČR jsem doplnil o srovnání se stavem v RF. I v ČR máme ve spojitosti se soudnictvím řadu problémů. Zmínit můžeme například otázku přísedících, což je téma, které rezonuje nejen v odborných kruzích a je to jeden z důvodů, proč nemáme rychlejší justici. Problémy vidím dva, jednak jejich poměrně nízké odměny a jednak jistá nevole ze strany zaměstnavatelů, pouštět své zaměstnance, jako přísedící na soudní jednání. Další otázkou k řešení by se mohlo stát znovuzavedení

rozhodčího řízení, pro spory vzniklé ze spotřebitelských smluv. Samozřejmě je to s ohledem na nedávnou minulost, kdy v této oblasti došlo k řadě excesů, které bych se nebál označit jako praktiky tzv. „šmejdu“, dosti složité a jistě by případná změna vyvolala dost emocí.

Na závěr bych rád poznamenal, že problematika organizace soudní soustavy a obecně právních principů soudnictví v RF, je natolik komplexní a složitá, že i člověk s právním vzděláním, musí obětovat patřičné množství času, aby se v ní řádně zorientoval.

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
EŘ	exekuční řád
EULS	úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
FKZ	Federální ústavní zákon
FZ	federální zákon
JŘ	vyhláška o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
LGBT	souhrnné označení pro lesby, gaye, bisexuály a transgender lidí
LSZP	Listina základních práv a svobod
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NS ČR	Nejvyšší soud České republiky
NSS ČR	Nejvyšší správní soud České republiky
OSŘ	občanský soudní řád
RF	Ruská federace
RSFSR	Ruská sovětská federativní socialistická republika
s. ř. s.	Soudní řád správní
ÚS ČR	Ústavní soud České republiky
ÚS RF	Ústavní soud Ruské federace
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ZoÚS	zákon o ústavním soudu
ZRŘ	zákon o rozhodčím řízení
ZSS	zákon o soudech a soudcích

Zdroje

Legislativa ČR

- Evropská úmluva o vydávání ze dne 13. 12. 1957, vyhlášená pod č. 549/1992 Sb.
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších předpisů.
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Vyhláška č. 37/1992 Sb., ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
- zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 549/1991 Sb., České národní rady o soudních poplatcích
- zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Legislativa EU

- Listina základních práv Evropské unie, ve znění publikovaném v Úředním věstníku EU C 326 ze dne 26.12.2012

Legislativa RF

- Kodex soudcovské etiky, schválen na všeruském sjednání soudců, z 19.12. 2012 (ve znění 8.12.2016)
- Federální ústavní zákon z 26.06.1992, číslo 3132 – FKZ „O postavení soudců v Ruské federaci“

- Ústava Ruské federace přijatá všelidovým hlasováním 12. 12. 1993
- Federální ústavní zákon z 21. 7. 1994, číslo 1 – FKZ „O Ústavním soudu Ruské federace“
- Federální ústavní zákon z 31.12.1996, číslo 1 – FKZ „ O soudním systému Ruské federace“
- Federální ústavní zákon z 17. 12. 1997, číslo 2 – FKZ „O Vládě Ruské federace“
- Federální zákon z 24. 07. 2002, číslo 95 – FZ „Arbitrážní řád Ruské federace“
- Federální ústavní zákon z 23.06.1999, číslo 1, - FKZ „O vojenských soudech Ruské federace“
- Federální ústavní zákon z 07.02.2011, číslo 1 – FKZ „ O soudech společné jurisdikce“ (ve znění 08.12.2020)
- Federální ústavní zákon z 28.04.1995, číslo 1 –FKZ „ O arbitrážních soudech v Ruské federaci“.
- Trestní zákoník Ruské federace, z 13.06.1996, č. 63-FZ

Judikatura

Judikatura ČR

- Nález Ústavního soudu sp.zn. III. 23/93 ze dne 1. 2. 1994
- Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 13/99, ze dne 15. září 1999
- Nález Ústavního soudu III. ÚS 495/02 ze dne 4. 3. 2004
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4029/19 ze dne 18.3.2020
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1015/14, ze dne 23.8.2016

Judikatura RF

- Rozhodnutí Ústavního soudu RF z 28.01.1997, číslo 2.- „*Ve věci kontroly ústavnosti části 4 čl. 47. Trestního řádu RSFSR v návaznosti na žaloby občanů B.V. Antipova, R.L. Gitisa a S.V. Abramova*“.

- Rozhodnutí Ústavního soudu Ruské federace z 16.06.1998, číslo 19 „*Ve věci výkladu čl. 125, 126 a 127 Ústavy RF*“
- Rozhodnutí Ústavního soudu Ruské federace o tom, zda výkon rozhodnutí ve věci rozsudku ESLP „*Ančugov a Gladkov proti Rusku*“ , ze dne 4. července 2013, je v souladu s Ústavou RF, v souvislosti se žádosti Ministerstva spravedlnosti Ruské federace, ze dne 19.4.2016

Rozhodnutí prezidenta RF

- Rozhodnutí prezidenta RF ze dne 13. 5. 2000 č. 849 „*O pravomocném zástupci prezidenta RF ve federálním okruhu*“
- Rozhodnutí prezidenta RF ze dne 19. 1. 2010 č. 82 „*O úpravě seznamu federálních okruhů*“

Judikatura ESLP

- Rozsudek ESLP ve věci č. 56751/16 a 33762/17 – Shiksaitov proti Slovensku, ze dne 10. prosince 2020
- Rozsudek ESLP ve věci č. 67667/09 Bayev a ostatní proti Rusku, ze dne 20. června 2017

Literatura česká

- GERLOCH, A.; HŘEBEJK J.; ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 520 s. ISBN 978-80-7380-423-7.
- HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck), 599 s. ISBN 978-80-7400-624-1
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, 864 s. ISBN 978-80-87576-44-1
- JELÍNEK, J. a kol.; *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. Vydání. Praha: Leges, 2013, 968 s. ISBN 978-80-87576-64-9.

- JIRÁSKOVÁ, V; SUCHÁNEK; R. *Ústavní právo v judikatuře Ústavního soudu: výběr z nálezů a usnesení*. Praha: Linde, 2007, 521 s. ISBN 978-80-7201-663-1
- KLÍMA, K, *Ústavní právo*, 4. rozšířené vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 786 s. ISBN 978-80-7380-261-5
- KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 3., rozšířené. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 768 s, ISBN 80-7380-000-4
- KOSAŘ, D. ANTOŠ; M. KUHN; K. VYHNÁLEK; L. *Ústavní právo: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 636 s. ISBN 978-80-7478-664-8
- KUBÁT, M. *Postkomunismus a demokracie: politika ve středovýchodní Evropě*. Praha: Dokořán, 2003. Bod (Dokořán). 128 s. ISBN 80-86569-47-0
- ONDŘEJKOVÁ, J., MALÍŘ, J. a kol. *Ústavní soud ČR: strážce ústavy nad politikou nebo v politice?*. Praha: Leges, 2020, 304 s., Teoretik. ISBN 978-80-7502-431-2
- PAVLÍČEK; V. HOFMANNOVÁ; H. *Občanská a lidská práva v současné době*. Praha: Auditorium, 2014. 308 s. ISBN 978-80-87284-51-3
- RŮŽIČKA, K.; FRINTOVÁ, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před RS při HK ČR a AK ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 215 s. ISBN 978-80-7380-745-0
- RYCHETSKÝ, P; LANGÁŠEK; T; MLSNA, P. a kol. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 1224 s. ISBN: 978-80-7478-809-3
- SCHELLEOVÁ, I. *Soudy a soudní právo*. 1. vyd. Zlín: ŽIVA, 1994, 250 s. ISBN 80-901745-0-7
- SCHELLEOVÁ, I. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006. Právo studium. 212 s. ISBN 80-86851-39-7
- SLÁDEČEK, V.; TOMOSZKOVÁ. V. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 260 s. ISBN 978-80-7357-518-2
- ŠIMÍČEK, V, ed. *Nezávislost soudní moci*. Praha: Leges, 2020. 172 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-436-7
- WAGNEROVÁ, E.; DOSTÁL, M.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. *Zákon o Ústavním soudu s komentářem*, Praha, ASPI, a.s., 2007, 636 s. ISBN: 978-80-7357-305-8
- WAGNEROVÁ, E; ŠIMÍČEK,V; POSPÍŠIL;V. a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 931 s., Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6

- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*: 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 624 s. ISBN 978-80-7502-076-5
- WINTR, J. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 247 s. ISBN 80-86861-75-9.
- ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 396 s. ISBN 978-80-7380-044-4

Literatura ruská

- Алексеева Т. А. и др.; под общ. ред. В. С. Комаровского. *Политология : учебник (Учебники Российской академии государственной службы при Президенте Российской)* - 2-е изд., доп. и перераб. - Москва : Изд-во РАГС, 2006. 599 с. ISBN 5-7729-0172-9
- Т. Ю. Проскурина, Е. В. Марьина , *Судебная система Российской Федерации*: учеб. пособие /Самара: Изд-во Самарского университета, 2016. 48 с., ISBN 978-5-86465-760-7
- В. В. Ершов , Под ред. *Судебная власть и правосудие в Российской Федерации*: Курс лекций / Москва 2011 М.: РАП, 2011. 907 с. ISBN 978-5-93916-269-2
- Гук, П. А., *Конституционно-правовые основы судебной и прокурорской деятельности* : учеб. пособие / П. А. Гук. – Пенза :Изд-во ПГУ, 2018. 168 с. ISBN 978-5-907018-48-8
- Л.В. Головкин, Под ред. , *Судоустройство и правоохранительные органы / учебник*. М.: Издательский Дом «Городец», 2020. 770 с. ISBN 978-5-907085-33-6
- Бурдина Е.В и др.; под ред. Е.В. Бурдиной; С.В. Зуева. *Электронное правосудие*: монография – М.: РГУП, 2021. 327 с. ISBN 978-5-93916-953-0
- Анон. *Краткая философская энциклопедия* [Текст]. Москва: Прогресс, 1994. 574 с. ISBN 5-01-004135-9

Internetové zdroje

- Arbitrážní soud ve věcech duševního vlastnictví | Historie soudu [online]. Copyright ©. Dostupné z: <https://ipc.arbitr.ru/about/about>

- Archív soudních rozhodnutí. [online]. Copyright ©. Dostupné z: [Архив судебных решений \(cntd.ru\)](http://archiv.cntd.ru)
- Činnost rozhodce – ROWAN LEGAL. ROWAN LEGAL – Advokátní kancelář Praha, Brno, Bratislava, Riga [online]. Copyright © 2022 ROWAN LEGAL. Všechna práva vyhrazena. Dostupné z: <https://rowan.legal/o-nas/cinnost-rozhodce/>
- Důvěra v nejvyšší soudní instituce se oproti loňskému roku mírně snížila | Stem.cz. *Stem.cz / Empirický výzkum pro fungující demokracii* [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by Dostupné z: <https://www.stem.cz/duvera-v-nejvyssi-soudni-instituce-se-oproti-lonskemu-roku-mirne-snizila/>
- Elena Kagan - Education, Facts & Age - Biography. Biography: Historical & Celebrity Profiles [online]. Copyright © 2022 Biography and the Biography logo are registered trademarks of A. Dostupné z: <https://www.biography.com/law-figure/elena-kagan>
- Historie Ústavního soudu Ruské federace. *Документ перемещен* [online]. Copyright ©. Dostupné z: <http://www.ksrf.ru/ru/Info/History/Pages/default.aspx>
- K otázce neslučitelnosti funkce rozhodce s jiným | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright © . EPRAVO.CZ, a.s. 1999 Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-neslucitelnosti-funkce-rozhodce-s-jinymi-funkcemi-96679.html>
- Námořní rozhodčí komise při Hospodářsko - průmyslové komoře RF (MAK), Specializovaný rozhodčí soud pro námořní přepravu Dostupné z <https://mac.tpprf.ru/ru/>
- Nejvyšší soud / O Nejvyšším soudu/Obecné informace. Nejvyšší soud / Titulní stránka [online]. Copyright ©. Dostupné z: [Nejvyšší soud / O Nejvyšším soudu/Obecné informace \(nsoud.cz\)](http://www.nssoud.cz/Obecne-informace/art/557?menu=173#null)
- Nejvyšší správní soud | Funkcionáři Nejvyššího správního soudu. [online]. Copyright © 2003 Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Funkcionari-Nejvyssiho-spravniho-soudu/art/17?menu=282>
- Nejvyšší správní soud | Obecné informace.[online]. Copyright © 2003 Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Obecne-informace/art/557?menu=173#null>
- Nejvyšší správní soud | Sbíрка rozhodnutí [online], Copyright ©, Dostupné z: <https://sbirka.nssoud.cz/>

- Postavení a pravomoci | Ústavní soud. *Ústavní soud České republiky - oficiální webová stránka* [online]. Copyright © Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika Dostupné z: <https://www.usoud.cz/postaveni-a-pravomoci>
- Russian Federation: Russia must respect its international obligations, not defy the European Court of Human Rights - Amnesty International. 302 Found [online]. Copyright © 2022 Amnesty International Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur46/3928/2016/en/>
- Současní funkcionáři a soudci | Ústavní soud. *Ústavní soud České republiky - oficiální webová stránka* [online]. Copyright © Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika Dostupné z: https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci?tx_odjudges%5Bdetail%5D=93&cHash=687dd063fab16c62ac3789312e603b8d
- Souhrnná teritoriální informace Rusko, Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Moskvě (Ruská federace) ke dni 25.5.2019. Dostupné z [http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/01/10/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Rusko%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202019.093035543.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/01/10/Nahled%20STI%20(PDF)%20Rusko%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202019.093035543.pdf)
- Texts adopted - The arrest of Aleksei Navalny - Thursday, 21 January 2021. [online]. Copyright © European Union, 2021. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0018_EN.html
- Urychlené řízení (tzv. Expedited procedure) před | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem – Sbíрка zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright © EPRAVO.CZ. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/urychlene-rizeni-tzv-expedited-procedure-pred-rozhodcim-%20%20%20%20soudem-pri-hospodarske-a-agrarni-komore-cr-109754.html>
- Ústavní soud Ruské federace | Novinky – Oznámení [online]. Copyright ©. Dostupné z: <http://www.ksrf.ru/ru/Pages/default.aspx>

Ostatní zdroje

- Richterová, J. *Jmenování soudců Ústavního soudu ČR – politika nebo právo?* Brno, 2006, Diplomová práce. Masarykova univerzity, Právnická fakulta, Katedra ústavního práva a politikologie. 55.s, Vedoucí práce. doc. JUDr. Jiří Kroupa CSc, Datum obhajoby 9.5.2006

Shrnutí:

V prvních pěti kapitolách jsem se věnoval české organizaci soudní soustavy. V úvodní kapitole jsem vymezil klíčové pojmy a právní principy, které ovládají soudnictví. Ve druhé kapitole, jsem se věnoval obecnému rozdělení soudní soustavy. Kapitola třetí a čtvrtá je věnována správnímu soudnictví v čele s NSS ČR a kapitola čtvrtá, následně soudnictví ústavnímu. Garantem ústavnosti v ČR je ÚS, a tak čtvrtá kapitola byly z větší části věnovaná jemu. V kapitole páté a poslední věnované českému soudnímu systému, pojednává o rozhodčích soudech. Ty, ač nejsou součástí soustavy obecných soudů, tak jako soukromé orgány, mají při řešení sporů svou nezastupitelnou roli. V kapitole šesté, se věnuji judikatuře ESLP a ÚS ČR v otázkách dodržování lidských práv v RF, včetně pohledů mezinárodních orgánů na jejich stav v RF.

V dalších pěti kapitolách, tedy sedm až jedenáct jsem popisoval ruský soudní systém. Na úvod jsem čtenáře seznámil s administrativně správním členěním RF a specifiky dělby jejich moci. Kapitola devátá byla věnovaná principům a zásadám soudnictví. V kapitole desáté jsem rozdělil soudy v RF. A poslední dvě kapitoly, byly věnovány jednak NS RF a ÚS RF, soudnictví vojenskému a arbitrážnímu a to z toho důvodu, že ani jeden z těchto druhů soudnictví v ČR nemáme.

Summary

Chapters one to five is dedicated to the Czech organization of justice. In the introductory chapter, I have defined the key concepts and legal principles governing justice. In the second chapter, I dealt with the general division of the judicial system. The third and fourth chapters are devoted to the administrative judiciary headed by the NSS CR and the fourth chapter, subsequently to constitutional justice. The guarantor of constitutionality in the Czech Republic is the Constitutional Court, so the fourth chapter was devoted mainly to it. I discuss arbitration courts in the fifth and last chapter dedicated to the Czech judicial system. Unless they are part of the system of ordinary courts, they, like private bodies, have an irreplaceable role to play in resolving disputes. In the sixth chapter, I deal with the case-law of the European Court of Human Rights and the Constitutional Court of the Czech Republic in matters of respect for human rights in the Russian Federation, including the views of international organizations on their situation in the Russian Federation..

In the following five chapters, seventh to eleven, I described the Russian judicial system. In the beginning, I tell the reader about the structure of the Russian Federation and the specifics of separation of powers. Chapter eight was devoted to the principles and principles of the judiciary. Chapter nine, in which I divided the courts in the Russian Federation. And the last two chapters were devoted to the NS RF and ÚS RF, military, and arbitration justice because we do not have any of these types of justice in the Czech Republic.

Název práce v anglickém jazyce

Comparison of the organization of the Czech and Russian judicial systems

Seznam klíčových slov

Česky:

Soud

Ústava

Nezávislost soudní moci

Anglicky:

Court

Constitution

Independence of the judiciary